

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 ft
Fél évre . . . . . 4 .
Negyedévre . . . . . 2 .
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A bálvány. Irta: Zempléni Árpád. — A második sionista kongresszus. (Eredeti tudósítás.) — Fohászok. (Vers.) Irta: Varga Kálmán. — Újabb elkeresztelési eset. Irta: Szabolcsi Miksa. — Történet Janai király korából. — Hírek. — Közgazdaság. — Pályázatok. — Hirdetések.

A mellékleten: Irányelvek. Irta: Dr. Steiner Jakab. — A fővárosi zsidók foglalkozása. Irta: Seress László. — A pesti régi zsidó temetőben. (Vers.) Irta: Dr. Feleki Sándor. — Iskolai értesítők.

Naptár:

Vasárnap (1898. szeptember 4.) 5658. Ellul hó 17-ike.
Hétfő 18-ika. Kedd 19-ike. Szerda 20-ika. Csütörtök 21-ike.
Péntek 22-ike. Szombat 23-ika. Hetiszidra: **Niczovim.**
(Mózes V. könyve 29. fejezete 9. versétől 30. fejezet végeig.)
Haftora: »Szosz-ószisz b'Hassem togél nafsí belóhai...«
(Jezsaiás 61. fejezete 10. versétől a 63. fejezet 10. verséig.)

A bálvány.

Csodálatos, szem- és elmekápráztató látvány az, ami most Franciaországban folyik. A nemzeti bálvány, a pénz- és erőfogyasztó Moloch, a hadsereg, veszté tekintélyét.

Mindössze egy hete, hogy a legnagyobb orosz czár a lefegyverzés mellett nyilatkozott. Nagy szó volt. Ha volna Berzsenyije korunknak, vagy Horátiusa, lángoló ének dicsőíténé azt a legfejedelmibb elhatározást. Mi szegény, szintelen zsurnaliszta-korszak, megelégszünk azzal, hogy a nagy tettek dicsérik önmagukat. Majd ítélt és versel a jövő!

Lehetetlen, hogy a pétervári szózatnak valami köze ne legyen a párisi hangulatváltozáshoz. A demokrácia éledni kezd tőle. Keserű kiábránduláson kezdődik, s talán egy ártatlan ember győzelmén fog végződni ez a legújabb francia darab.

Bámulatos, hihetetlenül különös ez az eset! Van, van, van igazság még a földön. Ez talán az egyetlen isteni jel elhagyott, hűvösödő földgolyónkon, hogy az igazság még mindig kiderül.

Nem magyarázom az esetet. Van-e még Európában ember, olvasni tudó állata Plátónak és Darvinnak, aki a Dreyfus-ügy legújabb fejleményeit ne ösmerné?

Dreyfusz ártatlan. Hamisításokkal temették el. Szükség volt bűnbakra, s aki zsidó, azt leg-

könnyebb eláztatni. Hiszen a zsidóról mindent elhisznek, ami rossz, ami aljas, ami vád.

Ez világos. Akit antisémitizmusa nem vakított el, az eddig is sejtette, hogy gázság van a dologban; de remélni az se merte, hogy valaha bizonyítékok támadjanak, a melyek ez ártatlan száműzöttnek igazát támogassák.

Elvégre, nem ő az első ember, nem is az utolsó, aki ártatlanul szenved. Lehet valakinek oly tiszta szive, mint a prófétának, még is megkövezik. Ő még boldog, mert él s ha beléhal is az örömbé, de élvezte diadalát. S ha nem érné is meg, mert hiszen az a szindikátus, mely *ellene* szövetkezett, még mindig hatalmas, Dreyfusz becsületessége, ártatlansága már is oly valószínű. vértanúsága annyira világos, hogy alig akad a művelt világon ember, aki kételkedni tudjon benne.

Az csodálatos ebben az ügyben, hogy valakinek az ártatlansága kiderülhet. Mint a napot nem gátolhatják meg a legmagasabb szirtek se, hogy fényét s melegét mindenhová kiáraszssa, épp úgy történik szegény Dreyfusz ügyével is. Egy egész tisztikar egyetértése ellenére kiderül, hogy a reá szórt vádak költöttek. Ártatlan, de elvesztett embernek hitte pedig már mindenki.

Klerikális Franciaország! még nem lehetsz annyira megrontva, hogy mostan föl ne ébredj. Bálványod, a hadsereg, a gőgös, arisztokrata, klerikális, antisémita tisztikar elvesztette nimbuszát. Gazok, hamisítók, tökfilkók pajtáskodtak és ítélkeztek a Dreyfusz és Eszterházy ügyében.

Szinte kedélyes, a hogy azt a »canaille D...t« elítélték. Mindenik tudta, hogy ez is, az is, amaz is, Esterházy is kereskedik katonai titkokkal, levelekkel, információkkal, csak éppen »az a disznó D... nem. Közakarattal kinevezték hát árulónak. S mikor újabb bizonyítékokra volt szükség, egyik vagy másik főtiszt ur hamarosan hamisított egyet.

Mindezt csupán azért, mert Dreyfusz zsidó és Dreyfusz egyébként is szálka volt a szemökben. A czimboraság szép egyetértésben élt, zsebelt és tölta bűneit erre az egyre.

Ha Dreyfusz nem zsidó, soha nem jutott volna eszébe egyiknek se, hogy kereset alá fogassa. Buzgó bajtársi kebellet esküdöztek volna érdekében, mint tették azt Esterházyért. Kineveték, vagy megkardlapozták volna azt az embert, a ki egy tisztársukról, a ki pláne még az árulás lehetőségétől is távol állott, a ki egy ilyen derék emberről gyanakodva mer nyilatkozni.

Igy azonban, mert zsidó, mert gazdag, mert ártatlan, rákenték saját piszkosságaikat.

S ime, az összeesküvés, a hamis tanuskodás, a hamisítások hosszú sora lassan mégis kiderül. Franciaország elszörnyedve tekint bálványára, a haradseregére, melynek fejei ennyire büzlenek. Milyenek lehetnek az aprók, ha a nagyok is csak ennyit érnek!

Le vannak fegyverezve, jobban, mint ha már aláírták volna a nemzetközi egyességet. Veszteségük mérhetetlen. A barbár orosz szövetségről kiderült, hogy becsületesebb barátja a békének és kulturának, mint ők, a kultura dicső nemzete. Vakard meg az orosz s kihámlik belőle a béke-barát. Csalódás ez és szégyen. S kik az okai? A hadsereg.

Elfeledve nemzeti hivatásukat, az emberiség iránti kötelességüket, mely őket nem a lájdinántkodás, hanem a művelődés, tudomány és szellem nemzetének tartotta: szeszélyből, boszúból megalázták magukat és keresve keresték a hatalmas és barbár orosz szövetségét. Nem a szellemért, csak a nyers kozák erőért kellett az nekik. Pedig Európában éppen Franciaországnak nem lett volna szabad így kompromittálnia magát. De a revanche, a hadsereg érdeke, politikája így kívánta!

S maga az ő nemzeti hadseregök! Lelketlen bálvány, durva, félművelt tömeg, mely művelődni rest; a tudományt a kard jogánál fogva mélyen lenézi; külön nemzeti államot alkotott magának a nemzeti államban, ahol a demokrácia elveit ki szabad nevetni, arcul lehet csapni léptenyomon. Arrogáns, arisztokrata, gögös testületet

nevelt magának a francia nemzet; kardcsörtető heréket táplált, abban a reményben, hogy ezek lesznek az ő nagyságának visszavívó heroszai.

Ezek pedig csak a romlást növelték, a közelszegényedést gyarapították s műveletlen fejjel a helyke léhaságot terjesztették. S most lassanként kiderült róluk, hogy még csak nem is becsületes emberek, pedig ennyit már az irástudatlan paraszttól is megkivánhatni, hát még a katonatiszttól.

Rettenetes leczke! Franciaország mély seibein megindul a legrészvétlenebb sziv is. Szörnyü e bünhődés, de nagy volt a véték is, melyért rájok szállott. Barbársággal kaczerkodnia a műveltségnek, klerikalizmussal a haladásnak, szolgasággal a szabadságnak, feudalizmussal a demokráciának sosem szabad.

De épp e sok csapás között világlik ki, mekkora szellemi töke és erkölcsi erő van a demokrata köztársaságban. Az a tény maga, hogy a visszasságok napfényre kerültek, nem kis dolog a nap alatt. A félrevezetett közvélemény megjavíthatja magát és elsöpörheti azokat, akik a megigazulásnak gátjai volnának.

S főlemelő oly erkölcsi heroszokat látni, mint *Picquart* és *Zola*. Egyik állását, a másik írói népszerűségét veti koczára; ir, kutat, agitál, pörbe fogatja s kiteszi magát minden inzultusnak, meghurczolásnak: csak hogy az igazság kiderüljön. A másik is tűr, szenved, kutat, katonai becsületességgel, apostóli szigorúsággal, ugyan azért az igazságért! Oly embernek igazáért, akit személyesen egyik sem ösmer!

Ki tenné ezt meg másutt? Sehol, senki.

Valóban, nagy még a francia nemzet! Nem törte meg se a porosz háboru, se a Panama-botrány, se a Dreyfusz-ügy. Sőt feljebb fogják emelni a világ szemében ezek a megpróbáltatások. Mert a legnagyobb vereséget e legújabb vereségben a klerikalizmus fogja kapni. Ekkora meg rázkódtatás bizonynyal ki fogja gyógyítani Európa első nemzetét. Be kell látniok, hogy se Róma, se Szent-Pétervár nem lehet szellemi fővárosa. Voltaire és Zola nemzetének: csupán Páris. Nekik csak egy fegyverük van, de az a legfényesebb: a műveltség; csak egy hagyományuk van, de az a legszentebb a földön: a demokrácia.

Ezt öltsek fel megint. Legyenek újra szeretett nemzet, ideálja a világnak, a szabadság, egyenlőség, műveltség és igazság országa.

Az a revízió majd megtisztítja hozzá a légkört.

Zempléni Árpád.

A második sionista kongresszus.

— Az »Egyenlőség« eredeti tudósítása. —

A baseli városi kaszinó zenetermében vasárnap, augusztus hó 28-ikán nyílt meg a második sionista kongresszus, amely külföldjeiben ismét érdekes képet nyújtott.

A kongresszust megelőző napon, szombaton az asszonyok is csináltak egy kis sionizmust. Saját külön gyűlést tartottak, amelyen a sionista eszmének a zsidó nők közt való terjesztése céljából Schapira drné (Heidelberg), elnöklete alatt egyesületet alakítottak. Közülük 120 asszony volt együtt, felerészben bazeli, felerészben más országokból való, még pedig 7 olyan, akit a kongresszusra egyes városokból delegáltak. A sionista asszonyok között — mint egyéb asszonyok is szeretnék, — a férfiaknak nem volt szabad fölszólalniok, nehogy némi udvarias-ágot vagy udvariatlanságot mondjanak.

Hogy mi legyen a sionista asszony, azt Schapira tanárné fejtette ki, aki azt mondta, hogy a sionista nő modellje lesz a jövő nőemancipációjának. Ennek bizonyára a fele sem tréfa. Egy másik hölgy — Imas kisasszony — azt kívánta, hogy a jövőben a héber nyelv tanítására nagyobb gondot fordítsanak a sionista nők és érintkezési nyelvül azt használják. Ellmann asszony meg egy zárdaféle intézet alapítását ajánlotta, ahol ugynevezett nővéreket képeznének betegápolásra, árvák, gyermekek, szegények támogatására. A nők mind beszéltek, ez természetes, és mindeniknek volt egy ideája, de az a baj, hogy egyik sem sionista, csak éppen hogy idea, sionista lobogó alá csempészve.

Szombaton, augusztus 27-ikén este, ugyanaznap, mikor a sionista nőegyesület is megalakult, a bazeli sionista csoport hangversenyes estélyt rendezett. Ezen a koncerten, jó későn Herzl és Nordau is megjelentek és fogadták az ovációkat. A koncert során több szónoklatot is tartottak, többek közt Bahar Jaques (a párisi Sיעcle-től). Külső képében tehát elég tarka-barkaságot mutatott a sionista kongresszus.

A férfiak is az idén többen jelentek meg, mint a tavalyi első kongresszuson. Tavaly csak vagy 200 kiküldött jelent meg a világnak mind a négy tájékról, míg az idén talán 600-an is voltak a zsidó nemzeti eszme önként vállalkozó apostolai. Pretoria aranyországból, (Transvaal) szintén került egy sionista, ami azt bizonyítaná, hogy tehát ott sem holdog a zsidó! A karzaton fényes közönség szorong, meghívott vendégek, hatósági képviselők és a sajtó.

Lent a kongresszisták nagyobbbrészt frakkban és fehér nyakkendőben — egyik-másik kaftánban vagy papi talárban — izegnek-mozognak és így akarják visszanyerni a régi hazát. Egyetlen fegyverük a sionizmus jelvénye: a kettős háromszög, Dávid aranyos pajzsa; de ez is csak kék pántlikán csüng le a kabát gomblyukából. A háttérben ott van Palesztina. Ezt könnyű volt megszerezni, mert csak térkép.

A kongresszisták zsiibongnak, a világ minden nyelvén. Egyszerre csönd állt be, csöngelnek és a honfoglaló vezérek, Herzl Tivadar és Nordau Miksa megjelennek az elnökség emelvényén. Nekünk, magyaroknak földünk mind a kettő, de amint elszakadtak tőlünk nyelvben és kulturában, úgy idegenek tőlünk vállalkozásukban is. Herzl különben egy magas növésű, tüzes szemű ember, finom metszésű, erélyre valló vonásokkal, melyeket sőtételt szakál vesz körül; Nordau pedig, bár csak negyven éves, egy kissé nehézkes járásu, fehér haju, fehér szakállu ur, akinek szintén ragyogó csillag a két szeme. Iró-mivoltukban ismeri őket minden literatus ember.

A kongresszust Herzl nyitotta meg, a következőket mondván:

Herzl Tivadar beszéde.

Tisztelt uraim! Második kongresszusunkhoz Baselnél jobb helyet már nem találhattunk, amely városhoz a hála belső kötelekei fűznek, mert a múlt évben ez a város adott vendégszerető helyet addig hontalan és a világ előtt is ismeretlen mozgalmunknak. A sionizmust kezdetben némelyek múlt idők hazajáró lelkének nézték, míg minket arra a tudatra ébresztett, hogy még nem térünk a sirba; de ez a tudat még távolról sem vált mindnyajunk közös kincsévé. Még sok komoly meggondolni való merült föl. Ellenségeink avval érveltek, hogy a kereszténység ellen veszedelmes nemzetközi szövetséget akartunk kovácsolni. Evvel szemben nem győzzük eléggé hangoztatni, hogy nekünk nem kellene titkos utak, hogy nem játszunk titkos szövetségesdit, hogy mi országgalvilággal közöljük céljainkat, s hogy mi nemzetközi diskussiót akarunk tartani a közvélemény ellenőrzése mellett. Az igazság hangja lehetett az, melylyel a nem zsidók részvéte megajándékozott bennünket. Minden nemzetiség, amely nem rejtőzködik idegen álarca alá, rászolgál a tiszteletre. Midőn az emancipáció visszahatása, az antiszemitizmus divatba jött, az emancipációt természetesen nem lehetett visszaszívni; de gyengédteletlenül taszítottak el bennünket, amidőn vegyülni akartunk.

A mi leghevesebb ellenfeleinket — és ez csodálni való — a zsidók táborában találjuk. Hosszu nyomorgásuk közepette elfeledték energiájukat; most indifferensek, passiv ellenállók velünk szemben, vagy haragosan támadnak minket, legelől a hivatásos zsidóság. Néhány rabbi tiltakozott a sionizmus ellen; imádkoznak Sionért, és nyíltan ellene fordulnak; ez örökös emlékezetű marad. (Élénk tetszés).

Eme magatartás okai a szóban forgó papok és kultusz hivatalnokok haszonkereső elmékedései; a nagy néptömeg azonban velünk tart.

Lehetetlen annak úgy maradnia, hogy zsidóhitközségekben Sion ellen agítaljanak. *A kultusz elöljárók ellen élénk választási mozgalmat kell indítani, a hitközségi termekbe sionista elöljárókat kell bevinni, akik a népmozgalom ellen föl nem lépnek. A hitközségek meghódítása a mi legelső célunk, a loyális út s mi meg fogjuk mutatni, mire vagyunk képesek.*

A nem zsidó világ rokonszenvét is szemünkre lobbantják, pedig mi, ha az élénk nyújtott kezét megszorítjuk is, törhetlenül ragaszkodunk zsidó voltunkhoz; de embertársaink ellenében új választófalakat nem akarunk emelni. Ám barátokra is szükségünk van, hogyan szerezzük meg őket? Ugy, hogy megoldunk olyan kérdést, mely súlyos teherként nehezedik sok államra. A zsidógyűlölség terjed; nincs civilizáció, még a nyugaté sem, mely annyira haladt volna, hogy elébe vágna a pusztításoknak; ott nyugaton a károsodás nem fizikai természetű, hanem népünknek bántalmazott lelke az, mely őket az állam ellenségévé teszi. Ne csodálkozzunk azon, ha a proletáriusok proletáriusai, az emberiség legkétségbeesettebb egyedei, ott találhatók minden szélső fölforgató párt táborában.

Széles látókörű államférfiaktól talán elvárható, hogy fölismerik azt az egész társadalmi veszedelmet, melyet a megoldatlan zsidókérdés alkot. A zsidó bontó elem, úgy mondják rendszeren. Mivel azonban mi a zsidókból teremtő elemet akarunk csinálni, jó logikával mindazok támogatására számíthatunk, a kik nem kívánják, hogy a zsidók mindent szétbontsanak. Készen állunk arra, hogy zsidóság teremtő állapotát felidézzük — bőséggel van mindenünk: ember, anyag, terv. Csak a teremtőhelyre

van szükségünk. Azt hisszük, hogy a kelet ama sivatag zugolyának nemcsak múltja, de jövője is van; mindama népeknek, a kik a bibliában hisznek, el kell ismerniök a zsidóság jogát. Palesztina, nem is valami távoleső időben, a művelődés és kereskedelem utjává válik Ázsia felé. Ázsia a jövő évtized diplomáciai problémája. Önök tudják, minő figyelemmel kíséri az egyik hatalom minden lépését a másik és ha valamely modern fejedelem a közel jövőben a szent földre készül, minden ország közvéleményének kommentáráiból bizonyos szorultság hangzik ki.

Az osman birodalom a legutóbbi háboruban újra bebizonyította elpusztíthatlan erejét, s egy békés, vállalkozó szellemű népnek megszerzése a török számára erősítést, gyarapodást jelentene. Bizvást mondhatjuk, hogy a török kormány törekvéseink teljes loyálisát jól ösmeri. Nem akarunk mi telepéseket becsempészni és — előleges megállapodások nélkül — tényeket teremteni egyáltalán nem kívánunk. Az egész dolgot a világ leg-egyszerűbb receptje szerint csináljuk, mely ez: do ut des!

A pénzügyi eszközül szolgálni a zsidó gyarmatbank hivatott. Rendkívül jellemző, hogy zsidó ellenfeleink egyáltalán nem akarják rólunk azt a képességet föltételezni, hogy ilyen művet létre tudjunk hozni. De a mi sorainkban nem csak művészek, bölcselők, tudósok, újságírók, ügyvédek, orvosok és technikusok, hanem tekintélyes számú bankár és kereskedő is van a világ minden részén. Először azt vonták kétségbe, hogy zsidók bankot tudnának teremteni — de a kételkedők tévedtek, a bank rövid idő alatt megkezdte működését.

E termen kívül is be fogják látni, hogy nem valami teljesülhetlen álmokat álmodozunk, mi a mi szegény népünk számára csak a munkából származó existenciát keressük, mivel egyesegyedül a munka fokozódásától várjuk erkölcsi és testi javulását. Ebben a szabad városban, a mely vendégszeretettel vesz körül, első tanujelét nyertük ennek. Tegnapelőtt, Szt. Jakab napján, a tömeg ünnepről jött. Gottfried Kellernek, a fölséges svájci költőnek a hét igazak zászlócskás története jutott eszünkbe. Csupa igaz ember zászlócskás, a kik erős testben férfias lelket akarnak ápolni. Kongresszusunk háza előtt vonultak el és a jelenlevő tisztelt nők közül az egyik üdvözlésül meglobogtatta keszkenőjét. Ez olyan nyilatkozatra szolgáltattott okot, melyet sohasem fogunk elfeledni. A zászlócskák erre menet köszöntötték embereinket és az utcáról uj, váratlan kiáltás zendült föl: Éljenek a zsidók! Ez talán közülünk nem egynek meleg forrást bugygyantott szeméből. Ez talán jobb napok kezdete.

Alkalmazkodási kísérleteink, melyeknek sikertelensége hozott bennünket újra össze, ránk nézve még áldássá válhatnak. A germánok rátermettsége, a románok elevensége, a szlávok nagy türelme nem hagytak minket érintetlenül. Belátják-e végre, hogy mit akarunk? Zsidó művészek, bölcselők és tudósok valamennyi országból összegyűltek a munka földjén és türelmes társasággá egyesültek! Igen, mi régi országunk után törekszünk, de a régi országban csak új virágot akarunk szerezni a zsidó szellem számára. (Perczekig tartó óváció)

A tárgyalási szabályokat nem találták ugyan elég demokratikusnak, de mégis en bloc elfogadták, majd az elhunyt pártfelekről, Schapira, heidelbergi tanár és Mohibwer, byalistoki rabbiról emlékeztek meg. Azután megválasztották a tisztviselő kart. Elnökké Herzl Tivadart, alelnökké Nordau Miksát, előjárókká: Lazard Bernátot és Gastet, londoni szefard rabbit stb.

A kongresszus megalakulása után az első szónok Nordau Miksa volt, a kinek beszéde ez:

Nordau Miksa beszéde:

Tisztelt gyülekezet! Ismét az a háládatlan feladat jutott osztályrészemül, hogy a zsidó nép helyzetéről adjak számót. Jobbra sehol sem fordult, ellenkezőleg némely helyütt rosszabbá vált a helyzet.

Orossországban megszigorították a korcsmáltatás-jogot s a nyilvános iskolákba való járást a zsidóknak megnehezítették. Egy magasrangú orosz méltóság a minap fogadott egy sionistát. Ez alkalommal udvariasan ösmerte el fajunk előkelő szellemi képességeit, beismerte, hogy rettentő a helyzete, megkapó érzelmességgel panaszkolta ezt, de kifejezte azt a meggyőződését is, hogy a zsidó lakosság nyomora még inkább növekedni fog, mert az orthodox orosz hitű nép érzelmeire való tekintettel a zsidó művelődési törekvéseit nagyobb mértékben szabadjára eresztetni nem szabad.

Románia egyszerűen elzárta a zsidók elől az állami iskolákat, itt a kormány és nép egy huron pendül, bebizonyult ez Bukarestben a zsidó raktárak fosztogatása alkalmával, a mikor a támadók városi örök voltak, a kik honszeretetből betörték az »idegennél«.

Galiciában fegyveres erővel kellett visszaüzni a rablókat; testvéreinket ott nagy tömegekben koldusbotra juttatták, épugy Csehországban is. De ez köztudomásulag az elmaradt Kelet, de az előrehaladottabb nyugaton is hasonló dolgokat látunk.

A bölcselmi fölvilágosodottság, a legmagasabb műveltség országában halált kiáltanak a zsidóra. A zsidógyűlölet Franciaországban természetesen ma még hivatalosan nem dokumentáltatott, de a magasabb hivatalokból és tiszteletbeli állásokból lassan és bizonyosan, mint Németországban, kiszorítják a zsidóhitűeket; láthatatlan ghettofalakat emelnek újra. Algírban már sokkal előbbre jutottak; itt nyakra-főre fosztogatnak, egy kissé gyilkolnak is; az izgatóság a Cremieux-féle egyenjogúsítási törvények megszüntetését követeli; ezer meg ezer zsidó proletárt megraboltak mindennapi kenyérért. Eme zsidógyűlölség okát mindnyájan ismerik: a Dreyfus-est ez. A kongresszusnak nincs oka ezzel az esettel foglalkozni, nem a zsidó, hanem a francia nép ügye ez. A mellékördülmények azonban érintik a zsidó érdeket is. Az antiszemita kitaláltak a zsidó syndicátus meséjét, ez, azt mondják, összeesküvés a francia állam ellen. És a nép hisz ebben a bolond, gonosz találmányban.

Antisemita hazudozókkal szemben nem polemizálunk. Ahol fizikailag erősebbek, legyilkolhatnak bennünket, de megvetésünket legyőzni nem tudják. Hanem a könnyen hívő, félrevezetett francziáknak azt mondjuk, egyetlen zsidónak sincs oka ellenetek rosszat tenni, a világ valamennyi zsidósága, még a németek is, nem tudják elfeledni, hogy dicőseges időkben ti a haladás vezérei voltatok; ezért jó sorsot kívánnak nektek, míg hazájukat békében hagyjátok. Mirevaló volna a szindikátus! Hiszen tudjuk, a zsidók micsoda szolidáris érzelmeket táplálnak egymás irányában. Hol fordult elő, hogy valamely zsidó gonosztevő érdekében valaha is szolidárisan léptek volna föl? Rühes juhait irgalmatlanabban senki sem taszítja ki köréből, mint mi, de azt megvetendő dolognak tartjuk, hogy egyért valamennyit tegyük felelőssé.

A Dreyfus-estnél a zsidóság csak akkor kezdett neszelni, midőn az antisemita sajtó minden zsidót árulóként kezdett emlegetni és a kormánynak szemére lobbantotta, hogy zsidókat tisztékké léptet elő; tehát midőn ez esetből a zsidóság ellen támadó fegyvereket kovácsolt. A fenyegetetteket ez természetesen férfias eljárásra kész-tethette volna, de ők még akkor is némán maradtak, midőn látták, hogy az egész zsidósággal akarnak itt perbeszallani. És midőn végre megtudták, hogy az igaz-

ság megsértetett, hogy a vádlottat elítélték, s vele nem is közölték okát: — akkor is keresztények voltak, akiket megillett a dicsőség azért, hogy sorompóba léptek, mert a zsidó nyugodtan tűrte a gyalázatot. Egyesek, ezt lelki-ösmeretünk megnyugtatásaul megállapíthatom, egyesek — *Lazard Bernát, Behar Jaques, Reinach József* (élénk bravó kiáltások) — egy kicsike csoport, valamennyire megmentették a zsidóság becsületét! Keresztények szabadságukat, becsületüket, vagyonukat, sőt életüket tették kockára, amihez természetesen igen ideális értelemben, joguk is volt. *Zola Emil* (viharos tetszés) *Picquart, Scheurer-Kestner, Trarieux* ebben a tragikus ügyben elmulhatlan dicsőséget szereztek; zsidó nevek ellenben, melyek mint kén-sav égetik ajkamat, írói banditák azonban azt mondták, legyen *Dreyfuss* vétkes avagy nem, mi soha sem engedjük meg, hogy a pört elülről kezdjék. Meg vagyok győződve, hogy 100.000 zsidó, szent haragra gyulva, pénzt áldozott volna, ha czigányról lett volna szó; de ugyanők sohajtozva, fejüket rázva átengedték *Zolának*, hogy *Voltaire* babérjait szerezze meg. A syndicusra vonatkozó mese csak azt mutatja, hogy mit vártak volna tőlünk, hogy mit vártak tőlünk teljes határozottsággal halálos elleneink. A zsidók még akkor sem mozdították meg akár csak a kisujjukat is, midőn a *Dreyfuss* esetet mindnyájuk ellen használták ki. Természetesen, ha *Dreyfuss* nem volna zsidó, ilyen vádat nem is emeltek volna ellene, ez az eset vont a fátyolt és intésül szolgál azoknak, akik azt hirdetik, hogy a nép lelke egészen befogadott bennünket, intés a kirihatatlan zsidó optimizmusnak, melynek ebben az esetben nem volt más mondani valója, mint régi példaszavunk: »Igy is jó!«

Angolországban legutóbb a vagyontalan bevándorlók ellen billt bocsájtottak ki. Tiszteletre méltó fügefalevél ez, melyet az angol államférfiak a zsidó bevándorlás ellen találtak ki, az álcázott antisemitizmus jelensége: mert a szegény zsidó hitfelek az állampénztárnak soh'sem esnek terhére.

Még *Amerikában* is vannak vendéglők, ahol zsidókat be nem fogadnak. Csak kevés tehát az az ország, ahol nincs min panaszkodnunk; *Belgium, Hollandia, Italia, Skandinávia* s a szabad *Svájcz*, melynek fölséges levegője dagasztja ma keblünket és melynek bátor fiai tegnap megtiszteltek bennünket. Itt egyenjogú polgároknak tekintik testvéreinket, csak egy-egy utczagyerkőcz nevetlen kiáltása árulja el itt-ott, hogy még idegeneknek tekintik őket. (Hát a saktolási tilalom? — Szerk.)

Nagyon sűrűn vigasztalódunk azzal, hogy az antisemitizmus csak csunya, muló napijelenség volna. De ha azt látjuk, hogy a százéves emancipáció országában a betegség újra kezd éledni és ennek ellenére azt állítják, hogy az antisemitizmus elmuló, akkor oly csaló bankrofteurehöz hasonló ez az eljárás, aki a jövőben lejárvó váltót ad, bár tudja, hogy azt soh'sem fogja beváltani. Az ilyen emberek egyszerűen azt mondhatnák, a mi sorsunk türhető, az üldözöttekkel nem törődünk, egyszerűen vessék ki őket a számadásból. A nép föl foja ismerni, hogy ezek a kötelelességmulasztók csak csillapító szereket adnak neki, hogy a kinzottak fájdalmas jajgatása ne zavarja meg éjszakai nyugodalmukat.

Átmeneti kort élünk, minő a tél és tavasz közé esik. A tájék egy darabig még kátyus, miglen lassankint vidám színek borítják el. Hasonló sorsot élünk a zsidóságban. Eddig hideg, halvány télkép van előttünk — a képben volt méltóság — a halál méltósága, miglen megjött a sionizmus, fölolvastotta az ünnepélyes jégmezőket, a legkedvezőbb zugolyokban korai hóvirágokat fakasztott; egyébként az egész határban semmi sem látható csak a végtelen avar; a zsidóságnak minden alávalósága és hitványsága zsendül most a felszínen.

Bár *Kochba* fényes élet-halál harcza óta most először ébredt a nép. A rothadt félzsidóságnak és haszsidóságnak, a passziv pislogásnak hirtelen vége szakadt; a fölháborodás olyan erejével védekeznek ellenünk; mely reánk nézve nincsen humor nélkül; halál harcot hirdetnek ellenünk; a Sionért való kiáltást a papok kitörlik az imakönyvből és Siont tilalmas ujtásnak hirdetik. De semmi új sincs a nap alatt: *Mózes* idejében, midőn őseinket az egyiptomi szolgaságból ki akarta szabadítani, csak úgy mint *Esra* és *Nehemia* idejében kisebbségben voltak. Mi az utódaik vagyunk, ellenfeleink pusztulásra vannak ítélve.

Helytelen a zsidóság kebelében levő sionista pártról beszélni; a sionizmus maga a zsidóság. *Grillparzer* osztrák költő szavával zárom a beszédem: »A mi táborunkban Izrael, a többi mind csak renyhe tag.« (Viharos tetszés).

(A csak pár hónap előtt katolikus nővel egybekelt eme ujkori zsidó »messiás« e gyűlölettől izzó beszédére természetesen visszatérünk. — Szerk.)

A kongresszus vasárnap este is ülésezett, amikor *Schreier* dr. bemutatta az évi jelentést, amely felöleli a mozgalomvezető bizottság működését és a zsidó nemzeti bank alapítására irányuló munkálatok ismertetését. A jelentés kapcsán nagy vita kerekedett, amely csak este 11 órakor ért véget.

Augusztus 29-ikén.

A hétfő reggeli ülésen mindenek előtt bemutatták az üdvözlő táviratokat, melyek az öt világrészből majd minden élő nyelven hoztak köszöntést.

E nap tárgyalásainak legnevezetesebb anyaga a hét világpolitikai kérdése volt, a czár akciója a világbéke érdekében. *Delline* francia sionista fölolvasta a szentpétervári kormánylap táviratát, melyben a czár a világbéke érdekében tanácskozássra szólítja a hatalmakat. Eme világpolitikai esemény kapcsán azt kívánta a fölszóaló, hogy a sionisták kívánságát is terjesszék a lefegyverzés dolgában összeülő hatalmak konferenciájára elé.

Ebből nagy vita lett. Miután azonban *Herzl* kifejtette, hogy a czár terve rendkívül ideális és nagy ethikai jelentőségű, mely elől a szintén békés és ethikai czélokot követő sionisták el nem zárkozhattak, miután továbbá *Nordau* elmagyarázta, hogy az orosz uralkodó kezdése micsoda nagy világtörténelmi és nagy lelki elhatározás: a kongresszus élénk tetszéssel üdvözölte a nagy világpolitikai eseményt.

Ezután *Mandelstamm* dr., egy kievi orvos, kifejtette a sionista mozgalom programját.

Szólo beteg testnek nézi a mai zsidóságot, mely világosság, levegő és rossz táplálkozás következtében krónikus marasmusban szenved. Ez az állapot, arra való tekintettel, hogy a nép 2000 éves diaspora ellenére megmaradt, tán még megszüntethető. Az orvoslást mindmáig sokszor megkísérelték, de racionális módszer nélkül. Beérték a régi methodus-sal, t. i. a symptoma elleni küzdelemmel, a használt gyógyszerek: az assimiláció és a kiterés. A mi gyakorlatunk a status praesens 2000 éves megfigyelésében áll. A Kelet, Oroszország, Románia és Ausztria 7 millió zsidóján egy faj jelenségét látjuk, közös vallást és érintkezési nyelvet; közös írásbeli nyelvük a héber, közös multjuk és jelenjük a ghetto volt és ma is az. A civilizált Nyugot zsidóinak, akik országuk kulturáját sokszor tetszelegve mutogatják és pl. csak mózes vallásu németeknek, francziáknak nevezik magukat, egyszerűen zsebre kell vágniok, midőn az arianus így kiált feljűk: »a mi testünkön ti csak nyomorult kelevények vagytok.« Az sem segít rajtok, ha tele torokkal kiálljak vallott nemzetük hymnusát.

Az arianusok és szolgálók mai együttélése hasonló az olyan házaspárhoz, melyet ágytól és asztaltól elválasz-

tottak. A kozmopolitizmus nem egyéb szép álomnál. A mi módszerünk az egyedül lehetséges és utolsó kísérlet nemzetünk megmentésére, melynek érdekében áll meg nem halni. A sionizmusra, hála a kategorikusan parancsoló helyzetnek, rá vagyunk kényszerülve. Nekünk ország, föld, mezőillat kell, mint minden más népnek. *A biblia és a talmud nagyon sovány kárpótlás a hazáért.* Bizunk a keresztények szellemi elitejének felső tizezrében is, amelynek kötelessége rajtunk segíteni. Türelmünk az van és hálával tartozunk érte az arianus népnek, hogy megtanították rája. Az ember magasabb céljaival együtt növekszik s a nép is, mely ilyesmire készül. Népünk föltámadt önérzete vigaszunk és reményünk. (Nagy tetszés.)

A gyűlés e beszéddel délután 2 órakor megszakadt; de késő délután ismét folytatták, még pedig az újabban beérkezett üdvözetek fölolvásával. Ezek között volt Lombroso Cesarnak, a híres olasz tudósnek sürgönye, melyet nagy riadalommal fogadtak.

A délután szónokai *Sonnino* Giuseppe, nápolyi főrabbi volt, aki olasz nyelven beszélt a sionizmusnak állítólagos olaszországi terjedéséről. Őt *Mockin* dr., egy kievi orvos követte, aki Palesztina gyarmatosításáról számolt be. Beszédéből érdekesek a következő részletek:

Nem szeretném a kongresszus jó kedvét elrontani — ugymond — de a szent földi kolonizáció mai képét mégis, mint szomorúságot keltőt kell odaállítanom. A kolóniák természetesen még nincsenek a sionisták kezén. A török letelepedési tilalom még érvényben van, mindamelllett történnék egyes becsempézkedések, a mit a sionisták elítélnek. A régi baksis-rendszer még virágjában van, a legszomorubb azonban az, hogy ez a rendszer — így állítja a denuncziálásban kifogyhatlan szónok — a zsidó adminisztrációban is hallatlan mód elszaporodott. A tisztviselők megválasztásánál is nem a tehetség, hanem a protekció a fő. A párisi Rothschild Edmund bárót, a kolóniák némelyikének alapítóját (nagy tetszés) mindenesetre nemes szándék vezérli, de adminisztrátorai gazdálkodásáról nincs tudomása, látogatásai alkalmával csak a külsőségeket látja. Jeruzsálemtől Párisig nagy az út. A mi sionista eszményeink mások; a tüzes idealizmus a bárónál általában esökkent, mindamelllett meg kell valanunk, hogy iskolák, könyvtárak és közmívelődési intézmények dolgában sok minden történt. Egy szőlőjárvány, mely egyre terjed, bár a szőlő forgalomban hozatala Rothschild kezén van, nagy károkat okozhat és a kolónistákat a legnagyobb előrelátásra készíti.

Ennek során természetesen megint vita támadt. *Marcus*, krakói rabbi különösen élesen beszélt s megtámadta azt az intézkedést, hogy csak 5 perczig szabad beszélni. Nem akarja, hogy mint bábót ide-oda ránczigálják, mert sok ezer ember sorsáról kell tanácskozni. Különben a szőlő a vallási sionizmus hive s mint ilyen össze akar békíteni országot és népet. A szőlőnek nem beszéd, de tettek kellene, a mit nápolyi kollegája is hangoztatott. Ha a kongresszus a nagy politikai hatalmakkal akar tárgyalni, akkor inkább helyén való volna, a zsidó hatalmasokkal s legerősebb is a Society Jewish Associationnal Londonban, melyet *Hirsch* br. alapított, kezdeni erélyes tárgyalást. Ez szerinte olyan belolyást gyakorolhatna az angol kormányra, hogy ez legalább az angol védelem alatt álló zsidóknak szerezhetne a török kormánytól szabad bemenetelt Palesztinába. A zsidó hatalmasok nagy rátartóságát meg kell törni, ez nagy gyakorlati haszon volna.

Sou kolonel (Buenos Aires), az argentiniai zsidó gyarmatok tarthatlanságáról beszélt s azután az ülést esti 10 órakor berekesztették.

Augusztus 30-ikán.

A keddi nap délelőttjén a *gyarmatbank*, vagy amint egyes sionisták nevezik »zsidó nemzeti bank« dolgát tárgyalták. Az előadó *Wolfsohn* (Kölnből) jelenti, hogy már 4 millió márkányi összeget jegyeztek. Hogy azonban a bank munkásságát megkezdhesse, ahhoz 14 millió márka kell. A kongresszus tartamán másfél millió márkát jegyeztek a bank tőkéjére. A honalapító bank céljait különben a másik szónok *Bodenheimer* dr. (Köln) fejtegette ki, különösen azt hangsúlyozván, hogy a sionisták bankja más keresztény-európai bankkal versenyre kelni egyáltalán nem akar s a Kelet gyarmatosítását akarja előmozdítani.

A banktervet nem fogadták simán. Egy lignei kiküldött erősen kikelt ellene s ezért meg is akadályozták a beszédben. *Farbstein* dr. Zürichből, *Bambus* W. dr. Berlinből és *Lázáre* Bernát dr. Párisból több-kevesebb alaposítással és vehemenciával szintén a bank-terv ellen szólottak. Végre mégis elfogadták.

Kedden, a késő délutáni ülésen, mikor a szentföld gyarmatosításáról volt szó, még a többi tárgyalásokénál is sokkal viharosabb volt az ülés. Az elnökkel szemben igen erős oppozíció mutatkozott, mely a kolonizálás *gyakorlati* továbbművelését követelte. Azután a választások következtek sorra. Több megválasztott előjárósági tag, nevezetesen a galicziaiak: *Salz*, *Korkis* és *Melz* nem fogadták el a választást. A vezetésbe *Herzl*, *Schnirer*, *Kokesch* és *Kahn* dr.-okat és *Marmorek* műépítést választották.

A kongresszust, melynek részleteiről még következő számunkban is írunk, *szerdán reggel*, hajnali négy órakor — a meddig a keddi esti ülés tartott — fejezték be.

H. S.

Fohászokodás.

Ne emberben, óh lelkem, bizakodjál, —

Emberben bizni oly haszontalan,

Föl, égre nézz csak csüggedetlen mindig,

Hol a bizalom ős forrása van.

Csalátkozol, meglásd, emberhez bizván, —

De Ó, az egyetlen Dicső, a Nagy,

A földiek mindnyájan ha elhagynak,

Ó akkor is még soha el nem hagy.

Ki pártfogott a bujdosásnak útján,

A mikor árva voltam s elhagyott?

A fiatal kor sanyarú évében

Reményt ki adott és ki biztatott?

Ki őrizé meg lelkem épen s tisztán

Hinárja és örvénye közepett?

Remény és bizalom hős forrásából

Ki öntözi most is a lelkemet?

Nem ember volt, a ki megtartott engem,

Mindéz, Uram, ez mind a Te műved.

Magasztallak azért, — éltem végéig

Magasztallak és áldlak Tégedet.

Ne emberben, óh lelkem, bizakodjál,

Mert Ó, az egyetlen Dicső, a Nagy,

Mig törhetetlenül megbizol Benne,

— Ebben nyugodj meg — soha el nem hagy.

Varga Károly.

H i r e k.

Ujabb elkeresztelési eset.

Bizonyára csak késik. Mert hogy egyáltalán elmaradna, azt el sem képzeljük. Értjük a római lap támadását, melynek, az eddigi praxis után ítélve, okvetlenül be kell következnie. Eddig ugyanis az volt a gyakorlat, hogy valahányszor valamely katolikus plébános országos törvény ellenére s különben is a törvényben megállapított eljárás teljes mellőzésével zsidó gyermeket megkeresztelt, a »Magyar Állam« tüzet okádott a — rabbinusok ellen. Hogy merik akadályozni a térítés munkáját s — ami még vakmerőbb — hogy mernek kísérletet tenni arra nézve, hogy a megkeresztelt gyermeket megtartsák apái hitében, csupán csak azért, mert a 18. életévet el nem ért zsidó gyermek megkeresztelését tiltja az országos törvény, meg azért is, mert az illető katolikus pap ráadásul még tultette magát a szabályokon is, melyeket a törvény térítések körül megkövetel.

A rabbinusok nem tettek ugyan semmit sem, sem az elkeresztelések megakadályozására, sem a megkeresztelt gyermekek megtartására, de mert, ha akarnának, *tehetnének*, a mi római ujságunk, követve bizonyos ősmert elvet, ilyen esetek után rendszeren tolvajt kiáltott, hogy a rabbinusok így, a rabbinusok úgy, hogy a vakmerő rabbinusok még a megkeresztelt zsidó gyermeket is a zsidó vallásoktatásra akarják szorítani, mert az országos törvény ebben segítségökre van, amint ezt csak a multkor (l. az »Egyenlőség« 29. számát) megírtuk, midőn a »Magyar Állam«, mert vagy öt elkeresztelési eset nyomta a lelkiösmeretét és mert tartott tőle, hogy egyik-másik rabbinusnak mégis csak eszébe juthat, hogy éljen törvény adta jogával, azzal t. i., hogy a törvény ellenére megkeresztelt zsidó gyermeket a zsidó hitoktatásra szorítsa — neki támadt a magukat a lehető legpassivabban viselkedő zsidó papoknak, rájuk fogván, hogy elkeresztelések miatt egész hadjáratot indítottak, a minek — tevő hozzá szeliden és szeretettel teljesen a szent ujság — majd megissza a levét egész Izrael.

Ezek után joggal elvárhattuk a héten, hogy a többször említett ujság újból megfenyegesse a rabbinusokat, törtévéen ujabbban olyan cifra elkeresztelési eset, hogy a klerikális moniteur joggal féltheti az ujjában megkaparintott egy pár zsidó lelkét, úgy, hogy az ilyen amolyan rabbinusok gyöngéd elijesztése épenséggel nem lenne fölösleges dolog.

Vagy megsokalta volna tán ezt az ujjabb esetet maga a »Magyar Állam« is, úgy hogy a zsákmány biztosítása szempontjából okosabbnak tartja a hallgatást, gondolván, hogy adta gyámoltalan zsidai, úgy sem tettek eddig sem semmit az elkeresztelések ellen, nem tesznek tehát tán most sem, ha különben békében hagyják őket; — lehet, hogy »Magyar Állam«-ék így okoskodnak, és mi nem is rontanók czirkulusaikat, ha a legujabb eset olyan nagyon kiáltó nem volna.

Mert — s ezt vegyék szives tudomásul az idegen nyájakra utazó, térítő pásztorok — nem gyámoltalanságból és nem is nembánomságból nézték eddig nyugodtan apró játékaikat a zsidó intéző körök, hanem nézték *békészeretből*. Mi magunk is azok közé tartozunk, kik nem akarták cause celebre-ré fölfujni sem a Révai könyvkereskedő három tanuló fiának törvényellenes kitérítését, sem a többi eseteket, mik sűrű egymásutánban következnek az új egyházpolitikai törvények behozatala óta. Mert ha az elvi álláspontra akartak volna helyezkedni rabbijaink, kényszeríthették volna a kitérített tanulókat, hogy míg a tizenhatszadik életkorukat el nem érik, zsidó hittanra járjanak el, de nem tették és jól tették, hogy nem tették.

Mert a zsidóság soh' sem volt proselyta-csimáló, sőt azoknak, kik a zsidó vallásra akarnak térni, rabbijaink *vallásból* mindenképen megnebeztik a vallás-cserét, a mint ezt csak pár hét előtt megírtuk és megindokoltuk. De nem csak, hogy a zsidóság új hívek után nem töri magát, de nem is valami nagyon igyekszik visszatartani azokat, kik menni akarnak, a minek szintén megadtuk a maga okát.

Csakhogy még eddig csupa olyan esetről volt szó, hol a gyermekeket a szülők, főképen az *anyák* vitték a keresztviz alá (ezt különösen azok részére emeljük ki, kik még mindig nem látják be szükségét egy zsidó nevelőnőket képző intézetnek; mert ezek a zsidó anyák kivétel nélkül keresztény nevelőnők mellett nevelkedtek, kik meggyűlöltették velük saját hitüket) — mondom, eddig csupa olyan esetről szereztünk tudomást, hol a gyermekeket a szülők asszisztenciája mellett térítették ki (hogy miért maradnak meg a szülők zsidóknak, azt igazán nem értjük), egészen más a legujabb elkeresztelési eset Ó-Budán (mert a szülők ott laknak, ha az elkeresztelő pap a székes-főváros Dunáninnyi részén székel is) — ő, ez az ó-budai eset egészen más elbírálás alá esik; mert itt a keresztelő pap által erőszakkal előhurczolt ártatlan gyermekekről; itt szíve közepén talált anyáról van szó. Ő, ez egészen más eset. Ez kihívja az irgalmatosságot, appellál a szívekre, mint harmincz esztendő előtt a kis Mortara esete.

Ó-Buda egyik legtekintélyesebb vezérférfinak fia négy esztendővel ezelőtt ott hagyta fiatal, szép feleségét és négy apró gyermekét. A házaspár nem békült ki azóta, de nem is vált el törvényesen, minthogy a nő semmiképen sem akart beleegyezni a válásba, a férj pedig olyan okot, mire a válást az egyik fél beleegyezése nélkül is kimondaná a törvény, fölhozni absolute nem tud. Az asszony, az igenis tudna ilyen okra hivatkozni, ha ő kivánná a válást, mert a férj *sem róla, sem gyermekeiről négy esztendő óta nem gondoskodott*; de hát az asszony nem akarja szabaddá tenni férjét, gyermekei atyját, hogy mi okból, az nem tartozik ide.

Férj és feleség, egy és ugyanazon városrészben lakván, ki nem kerülhették a véletlen találkozást, a mi

nem egyszer éles összekocczanásra, sőt utóbb nyilvános botrányra vezetett, a mely alkalomból — a férj legalább ezt panaszolta föl — a feleség hűtelen urát kétszer is arczul ütötte volna. A férj ezért boszút forralt; szive közepén akarta találni gyermekei édes anyját, egyetlen gondozóját és ez mindenképen sikerült is neki.

Egy napon, a feleségét és gyermekeit cserben hagyott ember kibajtatott neje nyaraló helyére, Gödöllőre és hintájával épen családja lakása előtt állott meg. Az asszony nem volt otthon; a bíróságnál járt Budapesten, a mit a váratlan látogató tudott, mert a bíróság elé ő idéztette. A gyermekek, kiket az anya egy cseléd gondjaira bízott, ösmerhették édes atyjukat, mert a hogy megpillantották — különösen a két legidősebb — megszöktek előle. Csakhogy a jó apának épen ez a kettő kellett. A cseléd segítségével, kinek az úr azt mondta, hogy az édes anyjuk küldötte a két gyermekért és a kocsis segítségével, ki tán be is volt avatva a tervbe, hatalmába kerítette az elbujdosott két gyermeket, kiket minden tiltakozásuk és kapálódzásuk ellenére, fiakerébe vetetett, hogy behajtasson velük egy kissé Budapestre (nem Ó-Budára), a honnan még az nap délután és még édes anyjuk megérkezése előtt vissza is szállította őket Gödöllőre, — mint jó apához illik, a nélkül, hogy valami bajuk történt volna. Hogy minek vitte el mégis fiait Budapestre, azt azok mondták el később érkezett édes anyjuknak, ki hithű és vallásához mindenek fölött ragaszkodó nő: *Megkereszteltette őket.*

A törvény tiltja az ilyen kereszteléseket. A törvény bizonyos előzetes ki- és bejelentéseket is elrendel, miket heteket vesznek igénybe és mik nem képezhetnek titkot a keresztelést végzett pap előtt sem, amint hogy tudott róluk, *tapasztalatból*, a jeles apa is; tudta ezenkívül a pap is, az apa is, milyen sebet ejtenek egy szerencsétlen, mélyen sértett és elhagyatott, gyenge asszony szívére, ki úgy nevelkedett, hogy, mint kijelentette, inkább tudna megválni életétől, mint apai hitétől; tudták, nagyon jól tudták, hogy tettükkel egy anyát ejtenek kétségbe; — de mit törődik ezzel a pap, mikor két lelket »menthet meg«, akármennyire ficzkádoztak is azok a keresztelés alatt; az apa meg, kit egyszerre úgy megszállott a gond gyermekei lelkeiért, míg testükre 4 esztendő óta fabatkát sem áldozott (pedig máshol és máskülömben áldozott sokat, sokat), ez a minta-apa, nos, ez ép ezt akarta, hisz boszút akart állani minden áron és mert más uton e nemes szenvedélyét ki nem elégithette, hát szerződött a szeretet vallásának papjával, amint hogy szerződött volna az ördöggel is, ha ez is olyan szolgálatkészen állott volna rendelkezésére.

Szóval a férj boszúja teljes, czinkostársának, a papnak is meg van a maga öröme, pedig azt még nem ütötte arczul a nő soha sem.

És a »Magyar Állam«, még mindig nem támadja a — rabbinusokat, hogy hogy merészeli visszakövetelni a megkeresztelt zsidó gyermekeket!

Nem tették eddig, akármennyire káromkodott a »Magyar Állam«, de meg fogják tenni most, ha mélységes

mélyen hallgat is, — ha nem is ők, de a felekezetnek központi képviselője.

Ezt a garázdálkodást tovább tűrni bűn volna.

Hisz ilyenre nem vetemedett *magyar* katolikus pap még abban az időben sem, mikor a zsidó minden jog nélkül szükölködött még ebben a hazában.

Tessék csak előre elképzelni azt a kedves komédiát, minek rövidesen tanui lehetünk. A gyermekeket beiratják az ó-budai községi iskolába, (más ott nincs) melylyel az apa két fia megkeresztelését tudatta. A fiukat tehát a katolikus hitelmezőhöz osztják be. De az anya nem veszi tudomásul a megkeresztelést, és joggal, hanem követeli, hogy gyermekeit a zsidó hittanító oktassa, ami az elmondottak után kötelessége is, vagy, ha ezt mégis megakadályozná, taníttatja vallástanból otthon, amit az anyának senki meg nem tilthat. Nevelik tehát a gyermekeket egyrészt, tekintettel a körülményekre, *különös buzgalommal* jó zsidónak és nevelik másrészt, tekintettel szintén a körülményekre, szintén különös buzgalommal jó katolikusoknak, azaz megmérgezik a szegény gyermekek lelkét, vagy nevetségessé teszik előttük a katolikus vallást, zsidó vallást egyaránt.

A gyermekek, igaz, el is kerülhetnek édes anyjuktól, de hova? Az apához nem. Az apa gavallér, sok pénzt költ, de nem a maga szerzeményéből. Hogy miből? Abból, hogy az ő papája egészen más papa, mint a milyen papa ő az ő gyermekeihez. Mig ő apró gyermekeinek még kenyérre valójáról sem gondoskodik, az ő édes atyja a harminczöt éves ember uri passzióiról is gondoskodik, mikre alig jutna abból a hatszáz forint fizetésből, melyet jó maga mint apró hivatalnokocská huz. Ki fogna már most pénzeket riszkirozni, hogy a két gyermeket, az Istenért! csak jó katolikusoknak neveljék? Tán a nagyszülők? Azok bőkezűek, jótékonyak és ez az utóbbi különösen a nagymamáról áll, kit áldanak Ó-Buda szegényei, de ezek a nagyszülők egyszersmind *jó zsidók* is, kiket fiuk valláscseréje nemcsak meglepett, de mélyen megszorított is. A nagyszülők igenis áldozni fognak, hogy megtartsák unokáikat az ősök hitében, melynek ők becsületére válnak, de a mely viszont őket is emelte. A zsidó hit sokaknak akadály, nekik létra volt, igaz, hogy meg is érdemelték. A nagyszülők mindezeknél fogva inkább akadályozni, mint előmozdítani fogják azt, hogy a katolicismusba belopott unokáikat, szülőanyjuk nagy fájdalomra, csakugyan elidegenítsék az ősi hittől. A gyermekek ott is fognak maradni édes anyjuknál, ott fogják bevárni, mint dönt fölöttük a kormányhatóság, melynek ki kell lépnie végre tartózkodó helyzetéből, melyet eddig az új elkeresztelések kérdésében elfoglalt. Döntenie kell, szabad-e valamely vallásnak gyermekeket lopni.

Szabolcsi Miksa.

— **Történet Janai király korából.** Előző számban leirtuk azt a szellemi tornát, mely a székesfehérvári rabbigyűlésen dr. *Schnitzer* Armin, komáromi főrabbi talmudikus előadása körül lefolyt. Ez a leírás több olvasónk kíváncsiságát keltette föl, kik azzal a kér-

déssel fordultak hozzánk, mi volt annak az előadásnak a tárgya. A kérdésre annál szivesebben adunk fölvilágosítást, mert a tárgy maga is fölülte érdekes, (a vitára természetesen nem terjeszkedhetünk ki). A talmud egyik legrégebbi darabja az, szép, tiszta héber nyelven írott (ami a talmudban ritkaság) vagy 15 soros történet Janai király életéből. Janai a Makkabaeusok házából való Judaea II. királya, ki uralkodott a rendes időszámítás előtt 105-től 79-ig. A kis történet (Kiddusin traktatusa 66 lap a) így hangzik.

Janai király, visszatérve Kuchliti birodalmából, hol 60 várost hódított meg, nagy örömmünnepet rendezett, melyre meghívta Izrael összes bölcseit. Lakoma közben a király emelkedett hangulatban így szólt. Mikor őseink a szentélyt építették, szegények voltak és sóskával táplálkoztak (azt hiszem, hogy helyesen fordítottam a *maluach*-szót [jött többször fordul elő] sóskával, mint-hogy a kommentátorok így magyarázzak a szót: sósizű fű, melyet a szegények nyersen is esznek; különben a *maluach* szó maga is *sós*-at jelent). Mi, utódaik, győzedelmi ünnepet ülünk, de azért ne felejtkezzünk meg apáink emlékeről, együnk mi is sóskát, hadd jussanak eszünkbe mindnyájuknak. És arany asztalokon föltaláltak sóskát, emlékeztetők, hogy legnagyobb boldogságában se felejtkezzék meg az ember a mult nyomoráról. A meghívottak közt volt egy csufolkodó, rossz szivű és hamis ember, Eleazár ben Poirá nevű, ez azt sugta Janai királynak: Királyom! a parusim pártja (ma azt mondanók: a konzervatívek) titkos ellenséged — Hogy győződjem meg erről? (kérdező Janai) — Tedd homlokodra a főpapi diadémot, szót ben Poirá (Janai, Hyrkanosz fia volt, ki tudvalevőleg a főpapi koronát is viselte) és Janai ezt megcselekedte. Ekkor fölállt egy agg férfiú, kit Jehuda ben Gadidjahnak hívtak és így szólt: Elégédjél meg, Janai, a királyi koronával, hadd a főpapi koronát az igaz aronidáknak, mert hisz tudod, mit beszélnek az emberek. Azt, hogy anyád Modim várában hadifogoly volt. (Ha Áron törzséből való nő fogságba esett, annak a [fogság után született] gyermekei alkalmatlanok papi tisztiségre). A dolgot rögtön megvizsgálták és kitünt, hogy a híresztelés hamis. A bölcsek nagy leverten távoztak, mire ben Poirá így szólt: Janai király! ilyen gyalázatot megtorolni szokás, ha közönséges emberen követik el, és te, király, nyugodtan eltűrnéd? — Mit tegyek? szólt Janai. — Ha tanácsomat követed, semmisítsd meg őket. — És mi lesz a Tórával? — Hisz a Tórárt nem bántod, a ki akar, buvárkodik benne. Eleazár ben Poirá e szavaiból nagy szerencsétlenség fakadt. Mert megindult a harc a király és a parusim között, minek folyamán a bölcsek megölettek és szünetelt a szent tan tanulmányozása, míg Simeon ben Perachia (Janai sógora) vissza nem helyezte a Tórárt régi helyére. — Ez a történet. A téma már most, miből az előadó k'indult és a mi a talmudban hosszú vita tárgyát képezi, a *tanulás* módja volt, mely a Janai anyjának fogságára vonatkozott és melynek a talmud jognak a tanukról szóló tételében nagy szerep jutott.

— **Rabbiválasztás Győrött.** A győri és győrszigeti egyesült hitközségnél *Fischer* Gyula dr.-nak Prágába történt távozása folytán a főrabbi állás megürült még a nyár elején. A nagy ünnepek azonban már betöltve találják a szép állást, melyre több kiváló képességű papunk pályázott. A hitközségi képviselőtestület, mint annak idején jeleztük, *Schwarcs* Mór dr. turóczzsentsmártoni főrabbit egyedül jelölte, illetőleg választotta a maga részéről. A hitközségi alapszabályok értelmében azonban annak rendje és módja szerint, a hitközség összes tagjainak birálata

alá bocsátotta állásfoglalását és a végleges választás megajánlására közgyűlést hívott össze. Ez a közgyűlés augusztus 28-án volt, amikor a 409 igazolt választó közül 279 járult a szavazó urna elé. A választást *Riesz* Ignác dr. elnökle alatt bizottság vezette, amely 5 órakor rekesztette be a szavazások sorát. A választási bizottság elnöke azután a megszámlált szavazatok alapján kihirdette, hogy a beadott 279 szavazat közül 194, tehát a $\frac{2}{3}$ rész, *Schwarcs* Mór dr. turóczzsentsmártoni főrabbiá esett. Mig az ellene nem-mel szavazók száma csak 85 volt. Ez okból *Schwarcs* Mór dr. a győr és győrszigeti hitközség ideiglenesen megválasztott főrabbiának jelentette ki. A nagy közönség, mely a választás eredményét feszülten várta, megéljenezte az elnöki enuncziációt, mely a mi egyik szivesen látott munkatársunkat, ki fia a csáktornyai tudós zsidó papnak és tanulmányait kitünő sikerrel a budapesti orsz. rabbiképzőben nyerte — az ország egyik legelőkelőbb hitközsége vallásos ügyeinek vezetőjévé tette. A beiktatás f. hó 13-án lesz.

— **A temesvári izr. hitközség** képviselője *Sternthal* Salamon elnökle alatt vasárnap, mult hó 28-án tartotta meg tisztújító közgyűlést, melynek folyamán a hitközségi elnököt és *Frommer* Miksa alelnököt szivélyes ovációkban részesítették. A közgyűlés megnyitása után *Sternthal* üdvözölte a képviselőtagokat és a fölötti örömeinek adott kifejezést, hogy az összes eddigi képviselőket ismét megválasztották és hogy *Frommer* Miksának alelnökké való egyhangú megválasztása révén oly munkatárs került melléje, kinek eddigi érdemteljes működése jövődöbeli áldásos tevékenységének biztosítéka. Megköszönte továbbá a közbizalomnak azon impozáns megnyilatkozását, mely őt ismét az elnöki székbe emelte. Ezt a hitközség érdekében való fáradozásainak legszebb jutalmául tekinti. Elnök ezután rövid vonásokban vázolja a hitközségi képviselőnek jövődöbeli feladatait és kiemelte az újból alakult jótékonyági szakosztály működésének fontosságát, melynek feladata lesz a hitközségnek a jótékonyág és szegényügy terén kifejtendő működését egészséges alapon szabályozni. Utána *Frommer* Miksa alelnök mondott köszönetet az-iránta tanusított bizalomért és kifejtette programját, mely főleg abban áll, hogy az elnöknek fáradozásait támogatni fogja és a hitközség háztartásában az egyen-ulynak fenntartására nagy súlyt fog fektetni. Ezen tetszéssel fogadott beszédek után *Brück* Simon vál. tag *Sternthal* Salamon elnök érdemeit méltatta, s indítványozta, hogy a hitközség halála jeléül az elnök arczképét a tanácssteremben való elhelyezés céljából festesse meg. Az indítványt hosszantartó tetszenyilatkozatok között egyhangulag elfogadták, mire *Szidon* Miksa dr. hitközségi ügyész üdvözölte az újból megválasztott elnököt és alelnököt és biztosította őket a hitközségi képviselőnek további hathatós támogatásáról. Miután *Sternthal* elnök ezen spontán kitüntetését meghatottan megköszönte, megválasztották a következő tisztviselőket: Az egyházi szakosztály elnöke *Weisz* Hermann, az iskolai szakosztály elnöke *Manowill* Miksa dr., a pénztári szakosztály elnöke *Herzl* Dávid, zsinagógai előjárók *Brück* Simon és *Schwimmer* Simon, házfelügyelő *Manowill* Miksa dr., hitközségi ügyész *Szidon* Miksa dr. Az alelnökké megválasztott eddigi hitközségi pénztáros helyébe egyhangulag *Knöpfmacher* Gersont választották hitközségi pénztárnokká. A kiházásítóalap végrehajtó bizottságába következő tagok választottak: *Frommer* Miksa, *Brück* Simon, *Herzl* Dávid, *Kohn* Sándor, *Manowill* Miksa és *Weisz* Hermann. Ezután következett az előjárósági tagoknak az egyes szakosztályokba való beosztása azon figyelemzetéssel, hogy minden előjárósági tagnak szabadságában áll azon szakosztályon kívül,

melyben beosztott tetszése szerint bármely más szakosztályba is magát nyilvántartás czéljából a hitk. jegyzőségnek bejelenteni. Erre az alakuló közgyűlés a hitköz-ségi elnök lelkes éltetése között bezárattott.

— **Hirsch báróné adományai.** A nagy emberbarát özvegye, aki — mint a minap irtuk — 3 millió frttal csak most biztosította a bécsi jótékonyági iroda működését, valóságos szenvedélyvel teszi a sok jót s így mutatkozik teljesen méltónak nagy férje emlékéhez. A héten nem kevesebb, mint négy nagyobb adománya jutott tudomásunkra. Az egyikről, a szaloniki leégett talmud thóra fölépítésére adományozott 60.000 frtról, megemlékeztek a napi lapok is, a másik háromról azonban, úgy látszik, nincs tudomásuk. Ezek pedig a következők: A krími felszigeti Jarugában lakó zsidó földműveseknek mindenét elverte a jég. Ezeknek a báróné fölsegítésükre 15.000 rubelt adományozott. Palesztinában a zsidó árvaház új otthont épített magának; ennek költségeire Hirsch báróné 15.000 frtot adott. Ems fürdőben pedig most adták át rendeltetésének a zsidó központi árvaházat és leányotthont, amelynek létesítését csak a báróné nagy adománya tette lehetővé.

— **Megvan a zsidó király.** — A sionisták, akik nemzeti zsidó államot akarnak alapítani, elvethetik egyik nagy gondjukat, mert megvan már a zsidó király. Az előkelő állású hitfélnék *Beilenson* a neve és nem királyi nyoszolyában, de Odessában pillantotta meg a napvilágot. A *Beilenson* dinasztia eme előfutárja »hiteles« adatokkal kimutatja egy most megjelent könyvében, hogy ő Jehuda Hanassi rabbi ivadéka s így Dávid király ágyékából származott el. Mint Dávid király ágyékának leszármazottja jogos igényt tart az alapítandó új zsidó királyság trónjára. Lehet, hogy eme igényei érvényesítésére ő is bankot fog alapítani, mint a Herzl és Nordau-féle ország közkereseti társaság.

— **A székesfehérvári orth. hitközség** augusztus hó 25-ikén betöltötte a megürült rabbi állást. A választás nem ment simán, ilyenhez orthodox hitközségekben még nem igen tudtak hozzászokni és meglehetősen pikáns természetű hirlapi polemia is támadt belőle. Ezt mi itt természetesen nem pertraktálhatjuk, mert olvasóink izlésére is adunk valamit. Szívesen csak azt konstatáljuk, hogy a legkomolyabb két jelölt igen jó magyar szónok is. Az akadémiai képzettségű *Löwy Gusztáv* dr., a sárbogárdi rabbi fia a választás előtt visszalépett s így *Schük Bernát* dr., a tudós karczagi pap fia egyedül maradt pályázónak s őt, ki jeles magyar szónok is, választotta papjává a székesfehérvári orth. hitközség. Ő most már a harmadik olyan pap orth. hitközségben, a ki mint magyar szónok is betöltheti helyét.

— **Pörpatvar a rabbi székhely miatt.** A simándi rabbiszékhely miatt a rabbikerületben már régebben mozgalódott a hívek egy része, akik a kisjenői, tirnovai, borosjenői járásból és Mácsáról rekrutálódtak egy kerületté. A simándi rabbiszékhelyet t. i. Kisjenőre akarták áthelyeztetni és e tárgyban sok zajos ülést tartottak, de megegyezni sehogy sem tudtak. A napokban is tartottak egy ilyen ülést, amelyen a szavazati joggal bíró hitközségi tagok közül 130-an jelentek meg. Olyan simán most sem ment a dolog, amint elvárható lenne, de valahogy mégis ment. Simándra 79-en szavaztak. 5 szavazó nem élt jogával, s így Simándnak többsége maradt. A kisjenőiek azonban most sem nyugodtak bele a döntésbe s az eredmény kihirdetése után otthagyták a gyűlést.

— **A szentesi hitközség** kitataroztatta templomát és most újra festeti. Még az ünnepek előtt elkészülnek evvel is, de a renovált templomot nagyobb ünnepélyesség nélkül készülnék újra használatba venni.

— **Zsidó kórház Jeruzsálemben.** Egy Frankfurt

ban székelő bizottság, melynek vezetői ismert nevű emberek, a Jeruzsálemben zsidó betegek gyógyítására épülő kórház érdekében gyűjtést folytat. A kórház czélja az, hogy a szentföldi zsidó betegeket, akiket eddig nagyobbreszt missionáriusok kórházában gyógyítottak s a nyújtott segítség fejében kitéríteni próbálták, lelkiegyszerűségük megérzésével bocsáthassa további földi utjukra. A vállalkozás, mely eddig is szép támogatásban részesült a felekezet részéről, mindenképpen rászolgál arra, hogy czéljai elérésében a tehetősebbek segítsék.

— **Egyetemi tanár.** *Cohn* Rudolf drt, a königsbergi egyetem magántanárát, ugyanoda az orvosi fakultásra rendes tanárrá nevezték ki.

— **Az Egyesült Államok főpostamestere** egy hitfélnék, *Kempner* L., akit erre az előkelő állásra, 12 évi munkásság után most nevezték ki.

— **A király és a rabbi áldása.** A szépeességi királylátogatás alkalmából, a szépesi hitközség is tisztelegni fog a király előtt. Ez alkalommal a késmárki pap, *Grünberger* Ábrahám héber áldást akart a királyra mondani, amit azonban a tisztelegéseket összeállító hatóság nem engedett meg, mert a tisztelegés csak passiv lesz. A késmárki rabbi eme tilalom folytán kapta magát és egyenesen Ő felsége kabinet-irodájából kért engedélyt, hogy Ő felségét megáldhassa és meg is jött a válasz, amely szerint Ő felsége legkegyelmesebben megengedte, hogy a késmárki zsidó pap megáldja.

— **Halálozások.** Dr. *Kramer* Tivadarné szül. *Schmidl* Olga, a főváros egyik legbájosabb asszonya, a ki a jótékonyági mozgalmakban is szívesen vett részt, M. m. Frankfurtban, ahová gyógyulást keresni ment, augusztus hó 28-ikán, 26 éves korában, jobb létre szenderült. Mélyen sujtott férjén és szülein kívül, kik köz-tiszteletben állanak, előkelő, nagy család, köztük sógora, *Marczali* Henrik dr., a híres magyar történetíró, gyászolja a korán sirba tért nemes hölgyet.

Ledofszky Ármin, Nagykanizsa egyik legelőkelőbb polgára, a Weisz és Ledofszky czég főnöke, augusztus hó 26-ikán, 56 éves korában elhunyt. Ritka szerény ember volt, de képességei miatt polgártársai bizalma előkereste az ő magányából és tiszteletbeli állásokkal szinte elhalmozta. Így megválasztották megyei és városi képviselővé; az osztrák-magyar bank váltó-bíráójává tette; a délzalai takaré- és önszegélyző-szövetkezet igazgatósági tagját, a keresk. betegsegélyző pénztár ellenőret, a kereskedők társulata és a nagykanizsai kaszinó vesztette benne. Ezenkívül még több tb. hivatala volt és a jótékonytságot is nagy mértékben és nem a szegényt megsegényítő módon gyakorolta. 28-ikán d. e. temették Nagykanizsán ritka nagy részvétellel. Nejétől, 3 gyermekétől és nagyszámu tisztelőitől, *Neumann* Ede dr. főrabbi meghatóan bucsuztatta.

Ugyancsak augusztus hó 26-ikán halt meg a nagykanizsai zsidóság és hitközség egy másik oszlopos tagja: *Szukits* Nándor dr. orvos, a hitközségi iskola osztályelnöke. A közügyek ritka lelkes munkást vesztettek benne. Szerepe a társadalomban, a hitközségnél, a városi közügyekben és pályáján egyaránt nagy és jelentős volt. A nagykanizsai zsidó iskolák, melyek keresik párjukat, sokat köszönhetnek neki mai színvonalukra való fejlődésük dolgában. A városi ügyekben — mint a kórház bizottság elnöke és mint városi képviselő — mindig előszerezettel vett részt. Szegényeket ingyen gyógyított, támogatta a művészeteket és irodalmat és maga is szenvedélyes régiséggyűjtő volt. A délzalai takaré- alapításában is részt vett és legutóbb a balatoni muzeum-egyesület megteremtésén fáradozott, melynek választmányi tagja volt. 68 évet élt, nejével szül. Löwy Matilddal 38 évig boldog házasságban. Vasárnap, augusztus 28-ikán

d. u. temették. Végtisztességadására az orvosi kar, az iskolák és óriási gyászoló közönség jelent meg. A gyászháznál *Neumann Ede* dr. főrabbi, a sirnál *Szigethy Károly* dr. orvos és *Bun Samu* iskolaigazgató bucsuztatták. Koszorúadományok fejében — mert mindakét nagykanizsai család a koszoruk mellőzését kérte — a két kanizsai haláleset alkalmából több mint 500 frt folyt be, különböző jótékonyági czélokra.

— **Esküvők.** *Klein* Salamon, zentai orth. főrabbi kedves és művelt leányát, *Büchler* J. Gyula mindszei kongr. hitközségi rabbi aug. hó 24-ikén Zentán mennyezet alá vezette. A 300 terítékű lelkes banketten először a zentai főrabbi beszélt, utána a csongrádi hitközség elnöke *Holló* Adolf, majd *Büchler* Áron jászberényi pap, a vőlegény apja, *Büchler* Márton, csongrádi aranyzáru pap, *Elesch* dr., *Büchler* Zsigmond albert-irsai, *Pollák* törökbecsei, *Klein* József dr. gödöllői papok és a vőlegény mondottak szebbnél-szebb köszöntőket. A lakoma végén 200-nál több üdvözlő sürgönyt olvastak föl.

Halász Náthánnak, a pesti hitközségi leányiskolák érdekes igazgatójának leányát, *Lujza* kisasszonyt *Kriesshaber* Béla dr., kulai főrabbi aug. hó 28-ikán feleségül vette Budapesten. A fényes esküvőn a hitközség előljárósága, tanügyi vezetősége és tantestületei csaknem teljes számban jelentek meg. A fiatal párt *Kohn* Sámuel dr. pesti főrabbi szép beszéddel eskette.

— **Eljegyzés.** *Ullmann* Salamon képesített rabbi, *Ullmann* Izidor nagyváradai nagykereskedő és hitk. elnök fia, eljegyezte *Weinberger* Ármint, kajdonói földbirtokos leányát, *Antónia* kisasszonyt.

Sváb Adolf kecskeméti kereskedő eljegyezte *Steiner* Ignác, budapesti polgár leányát, *Róza* kisasszonyt.

— **Nem vőlegény.** *Makai* Emilről, a kitűnő poétáról előző számunkban azt irtuk, hogy eljegyezte magát. A hirt egy lapban, a bécsi »Neuzeit«-ban olvastuk, melynek jól értesültségében kételkedni okunk eddig nem volt. Az »Egyenlőségben« is ily módon jegyeshoz és eljegyzéshez jutott poeta evvel szemben annak kijelentésére kér föl bennünket, hogy még esze ágában sincs a legényeletről letenni és ez okból el sem jegyezte magát. Részünkről sajnáljuk a korán kiröppentett hirt, mert két részről is kellemetlenséget okozhatott.

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

Közgazdaság.

* **»Rock«** Életbiztosítótársaság London. A társaság üzletköre az 1897-ik évben a következő volt: 1897-ben 1474 ajánlatot adtak be 17.991.576 — korona értékben, ebből 464-et részint elutasítottak, részben nem intéztek eddig el Új kötvényt 1010-et állítottak ki 12.477.672 korona értékben, amelyek díjtételeiből a bevétel 491.443 korona. Az érvényben levő biztosítások összege 123.602.712 korona. A mérlegszámla a következő adatokat mutatja fel: *Aktívák.* Jelzálogkölesön 35.473.809 60 korona, életjáradék 857.881 20 korona, kölesön a társaság kötvényeire 1.580.796 — korona, kölesön a társaság részvényeire 341.811 60 korona, különböző kamatozó értékpapírok 19.565 921 28 korona, ingatlanok, bérlemények és alapjáradékok 2.751 552 48 korona, a társaság megvásárolt részvényei 13.096.992 43 korona, adósk 2.105.601 84 korona, a részvénytőke költségrészlete 49.312 80 korona, letét külföldi bankoknál 361.464,80 korona, letét magyar bankoknál 400.000 korona, összesen 76 585.144 08 korona. — *Passzívák:* Biztosítási alap 50.601.909 60 korona, leirt részvénytőke — beleértve a 24.000.000 korona befizetett tőkét — 25.249.371 60 korona, elismert, de még ki nem fizetett igények 49.284 korona, osztalék és nyereségrész 35.266 08 korona, a részvénytőke költségrésze a biztosítási alapra vonatkozólag 49.312 80 korona. — A tartalékalap 76.451.280 20 korona, amely az 1896-ik évi tartalékalappal szemben 1.555.372 korona növekedést mutat.

A szabadkai izr. hitközség előljáróságától.

P á l y á z a t.

A szabadkai izr. hitközségnél 1000 frt fizetéssel javadalmazott hittanári állásra pályázatot hirdet.

Ezen állásra oly magyar állampolgárok pályázhatnak, kik az orsz. rabbiképző intézettől nyert rabbiképesítési oklevéllel bírnak s kiktől megkívántatik, hogy:

a) a gymnasiumban és a polgári fuiskolában a hitoktatást végezzék, nemkülönben a felekezeti iskolákban a fölügyeletet gyakorolja:

b) az imaházban a mai igényeknek megfelelő magyar és német szónoklatokat képesek legyenek tartani, nemkülönben a jelenlegi főrabbit akadályoztatása esetén minden tekintetben helyettesíteni képesek legyenek.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az életkoruk, családi állapotuk föltüntetésével a kellő okmányokkal fölszerelt folyamodványokat az alulirt előljáróságához legkésőbb *f. évi szeptember hó 15-ig* annál bizonyosabban terjeszszék be, mivel később beérkezett folyamodványok figyelmen kívül fognak hagyatni.

Ezen állás *f. évi október hó 1-én* elfoglalandó.

Utiköltségre csak a megválasztandó hittanár tartathat igényt.

Szabadkán, 1898. évi augusztus hó 24-én.

Frankl Antal,
jegyző.

Geiger A. Mór,
h. hitk. elnök.

Hirdetmény.

A közelgő zsidó főünnepek alkalmából a pesti izr. hitközség előljárósága által közhírre tétetik, hogy a hitközség tulajdonában lévő dohányutcai templomi és rombach-utcai zsinagógai imaszékek bérbeadása 1898. évi szeptember 8-án (csütörtök) kezdődik s naponként d. e. 9—12 és d. u. 3—5-ig fog folytatatni.

Bérbeadási helyiségek:

dohány-utcai templomi imaszékekre nézve:
hitközségi iroda, VII., sip-utca 12, I. em., 12. ajtó.

rombach-utcai zsinagógai imaszékekre nézve:

VII., rombach-utca 7. szám (zsinagóga).

A múlt évi imaszékbérlők a megfelelő imaszékekre vonatkozólag a kibérlési idő első három napján, azaz 1898. szeptember 8., 9. és 11-én (csütörtök, péntek és vasárnap) elsőbbséggel bírnak; ez időn túl azonban ily iránybani fölszólamlások nem fognak tekintetbe vétetni.

Megjegyeztetik egyszersmind, hogy a bérleti árak szilárdan megszabvák és árendedésnek nincs helye.

Budapesten, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

A pesti izraelita hitközség elöljáróságától.**Hirdetmény.**

A Dohány-utcai templomi és Rombach-utcai zsinagógai imaszék-tulajdonosoknak a bérbeadási, a bér-
lőknek a bérbevételre nem hivatott közbenjárók be-
avatkozása nélkül kívánván lehetővé tenni, az ez idei
főünnep előtt úgy intézkedtünk, hogy a bérbeadandó
tulajdonúlések is lehetőleg bizottságunk által adassanak
bérbe.

Felkérjük ennél fogva mindazon Dohány-utca tem-
plomi, valamint Rombach-utca zsinagógai imaszék-birto-
kosokat, kik imaszékeiket bérbeadni kívánják, hogy
ebbeli szándékukat az imahelyek megjelölése mellett,
szóval vagy írásban, a pesti izr. hitközség központi hiva-
talában (VII. Síp-utca 12. I. em. 11), legkésőbb
1898. szeptember 8-ig bejelenteni sziveskedjenek.

Mindazokat pedig, kik Dohány-utca templomi ima-
székeket kívánják bérelni, felkérjük, hogy a bérlet végett
1898. szeptember 8-ikától kezdődőleg délelőtt 9—12-ig és
délután 3—5-ig a VII. ker. Síp-utca 12. I. em. 12. sz. a.
ülésező bizottságunkhoz, míg a zsinagógai imaszék-
bérlet végett ugyanazon időben a Rombach-utca 7. sz. a.
ülésező bizottsághoz fordulni sziveskedjenek.

Budapest, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség elöljárósága ga.

Hirdetmény.

Van szerencsénk a t. cz. hitközségi tagok tudomá-
sára hozni, hogy fiuiskolánk nagy imatermében (VII.,
Wesselényi-utca 34. szám) az idei főünnep alatt is
fog istentisztelet tartatni, kar- és orgonakisérettel.

Azonkívül a VII., sip-utca 12. sz. a. lévő leány-
iskolánk két földszinti terme imahelyiséggé alakítottát át.

Az imahelyek bérbeadása ezen imahelyiségekre
nézve 1898. szeptember 8-tól 1898. szeptember 16-ig,
d. e. 9—12 és d. u. 3—5 óráig fog történni a fiuiskolá-
ban VII., Wesselényi-utca 34. szám alatt, a leány-
iskolában VII., sip-utca 12. szám alatt.

Budapest, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség elöljárósága.

Az ó-budai izraelita hitközségtől.**Hirdetmény.**

Az ó-budai izraelita hitközségnél a közelgő nagy
ünnep alkalmából alulírott hitközségi elöljáróság köz-
hírré teszi, miszerint az ó-budai izr. templomban levő
imaszékek a tulajdonosok, illetve jogosult helyettesítőjük
tetszése szerint, akár közvetlenül önmaguk által, akár
ebbeli megbízás alapján, a hitközség útján adhatók bérbe,
mely utóbbi esetben a bevett bérösszegeből kezelési díj
címén 10% számíttatik le. Fölvivatnak mindazon tu-
lajdonosok, illetve helyettesítőjük, akik templomüléseiket
maguk akarják bérbeadni, hogy ezen szándékukat legkésőbb
f. évi szeptember 4-ig a hitközségi irodában (III.
ker., Lajos-utca 201. sz.) bejelenteni sziveskedjenek. A
kitűzött időre be nem jelentett ülések az eddigi gyakorlat
alapján a hitközség által fognak bérbeadni. Az ülések
bérbeadása és a belépőjegyek kiszolgáltatása szerdán és
csütörtökön, azaz szeptember 7-én és 8-án, továbbá
szeptember 11-től szeptember 16-áig fog történni.

Budapest, 1898. augusztus hóban.

Az ó-budai izr. hitközség elöljárósága.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. sz.

1898. évi augusztus hóban 959 jutalékrész irattatott be és
nászjutalékok fejében 10,878 frt 82 kr. fizettetett ki.

1898. január hó 1-étől augusztus hó 31-éig beirt összes
jutalékrészek száma 6172 és a kifizetett nászjutalékok
összege 131,370 frt 98 kr.

HIRDETÉSEK.**Izraelita nevelő**

kerestetik vidékre, második gymnáziumi vizsgára készülő
fiu-gyermekek mellé. Iskolázott nevelő, ki képes a gymná-
ziumi tárgyakat tanítani és a fiut a tanév végén nyil-
vános sikeres vizsgára vezetni, jelentkezék sürgősen
a délutáni órákban Dr. Weiler Jakab ügyvédnél
Budapest, IV., Kigyó-utca 1. szám alatt.

Szolid család

egy vagy két tanulóknak vagy leánynövendéknek kosztot
és lakást hajlandó adni, jutányos áron.
Czím megtudható az »Egyenlőség« kiadóhivatalában
(Budapest, V., József tér 10. szám).

Tanár özvegyénél,

művelt és jó zsidócsaládban egy-két tanulófiu vagy
leány, kitűnő ellátásban, anyai gondozásban és lelki-
ismeretes nevelésben részesülhetnek. A föltételek meg-
tudhatók az illető czimén, melyet e lap kiadóhivatala
szivesen közöl.

In meinem Verlage erschienen:

Sänger, Dr. A., Zehn Predigten (II. Serie.)

Für Rosch-Haschonoh, Jom-Kippur und Sukkoth 75 kr.

Porges, Dr. N., Drei Neujahrs-Predigten . . . . . 30 kr.

Kohn, Dr. J., fünf Predigten für Rosch-Haschonoh . . . . . 60 kr.

Kohn, Dr. J., > > > Jom-Kippur . . . . . 60 kr.

Kohn, Dr. J., > > > Sukkoth . . . . . 60 kr.

Katalog 4 (Predigten und Vorträge) gratis.

M. POPPELAUER's Buchhandlung, Berlin C., Neue Friedrichstrasse 59.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkóraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért
kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

לחודש י"ד ותשנ"ח-főünnepekre

Schwarz Ignác

BUDAPEST,

VI. ker., Király-utca 3. szám.

Gazdagon berendezett raktárát

ajánlja mindazoknak, kik a közeledő zsidó főünnepekre

imakönyvet, imaköpenyt,
vagy a vallásszertartáshoz szükséges
bármely tárgyat vásárolni akarnak.

Az ilyen czikkek

gazdag választékban, a legszebb és a leg-
szolidabb kivitelben a legjutányosabb
áron kaphatók

Schwarz Ignác,

zsidó könyv- és szertartás-kereskedésben

BUDAPESTEN,

Király-utca 3-dik szám.

Prospectussal ingyen és bérmentve szolgálunk.

LIPIK JÓDFÜRDŐ

SZLAVONIABAN.

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894.
Róma 1894.

Vasúti állomások: **PAKRATZ-LIPIK** (déli vasút), **monettérti jegyek 33°**, **áronged-ménynyel és OKUCSÁN (m. á. v.) zónatarifa,**

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64° C. Hegyek által védett égálg.

A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál (Magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összekötéseinek fogva ivó- és fürdő-kúra gyanánt a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); csúszos és köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, ugyszintén mirigy- és vérbajoknál, görvélykórnaál, izzadmányoknál stb. is. — Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szinpadal ellátott gyógyterem, új étterem- és kávéházi helyiségek, nagy új gyógyszállodák. **Villamos világítás.** Igen kiterjedt árnykos park. **Pompás és nagy fedett sétány** bazárhelyiségekkel. A legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán-, márvány- és izzasztó fürdők, terjedelmes fürdő-medencék (Tepidarium).

Jódviz-szétküldés

mindig friss föltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskuty L.** Budapesten. Ausztriában: **Ungár S.** Bécs, **Jasomirgottgasse 4.** és **Mattoni Henrik** Bécs, Tschlauenben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily fölvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

BUDAPEST. **HERZ NŐVÉREK** BUDAPEST,
Deák Ferencz-u. 17. Deák Ferencz-u. 17.
I. emel. **aranyhímzőnők.** I. emel.
Ajánlkoznak mindennemű **aranyhímzések,**
különösen
parócheszek, Tóra-köpenyek, sulchan-terítők,
chupak stb. stb.,
kiválóan izléses, precziz és jutányos elkészítésére, hivatkozva e téren szerzett óriási prakszisokra, valamint ugy a főváros, mint a vidék nagyobb templomainak szállított, ezrekre rugó hímzésekre vonatkozó elismerő levelekre.
Kitüntette { Bécs ... 1890. } Kitüntette.
Budapest 1896.

Füredi Ignác

(lakik: Budapesten, József-körút 77)

következő könyveit ajánlja t kartársai (ill. iskola-igazgatók, iskolazékek, rabbik és hitközségi előjárók) becses figyelmébe és pártfogásába.

Számtani példatár, 5 kötetke, **korona értékre átdolgozva és miniszterileg** engedélyezve (6. kiad. Nagel-nél), kötve 20—20 kr. — **Nyelvtani példatár,** 3 kötetke, (Franklin-T. kiadása), kötve 20—25 kr. — **Rendszeres Magyar Nyelvtan** antibarbarussal, általánosan engedélyezve (Révai testvérek), 3-ik kiadás 60 kr. — **Hazai s által. Földrajz** (14 kiad. Dobr.-Franke), kötve 24 kr. — **A Magyarok Története** (18. kiadás. Dobr.-Franke), 24 kr. — **A Természetrájk Elemi** (Kókai), kötve 20—30 kr. — **Kisebb és nagyobb Világtörténet** jellemképekben (Singer-Wolfner és Révai testvérek) 40—60 kr. — **Ugyanaz németül is** (Révai testvérek) 50 kr. — **Első oktatás a francia nyelvben,** (Révai test.) kiejtéssel; kötve 30 kr. **Prakt. franz. Sprachlehre,** gebunden 30 kr. — **Prakt. ung. Sprachlehre,** 2. Aufl. (Révai testv.) 36 kr. — **Héber-Magyar Szidur,** kötve 50 kr. — **Jósua és a Birák,** kötve 60 kr. — **Luchósz Happólim,** (Sternberg), füzve 20 kr. — **Rousseau: Emil** vagy a **nevelésről.** 2. j. kiad. (Franklin) 3 frt. — **Első Magyar machzór** 3 kötetben 2 frt 50 kr. — **Teljes héber-magy. Machzór** 9 kötetben. (Löwy) 4 frt. — **Magyar-német és német magyar Szótár,** (Franklin) füzve 1 1 frt. — **Magyar-német Zsebszótár.** füzve. 60—60 kr. **Magyar-német és német-magyar Beszélgetések** (Franklin), kötve 1 frt. — **Deutsche Sprachlehre für Volksschulen** ált. engedélyezve (Franklin), kötve 30 kr. — **Idegen szótár.** kiejtéssel (Franklin), kötve 1 frt. — **Magy. Nyelvkalauz,** (sajtó alatt) 1 kor.

Az orth. izr. hitközség által fentartott kereskedelmi szaktan-folyammal egybekapcsolt nyilvános

POLGÁRI FIUISKOLA

Pozsonyban, Klarisza-utca 16. szám.

A tanulók beiratása kezdődik: augsztus hó 29-én, az oktatás: szeptember hó 5-én. — Előmutandó okmányok: születési-, iskolai- és óltásbizonyítvány; — Alapos előkészítés felsőbb keresk iskolák (akadémiák) valamint irodák és gyakorlat számára. — 14 oklev. szaktanár és tanító. —

Vallásos erkölcsi nevelés. Mindennapi hittani oktatás. Bővebb fölvilágosítással, megfelelő jó ellátásra nézve is, készségesen szolgál

Oesterreicher M., igazgató tanár

POZSONY, Hosszu-utca 25. sz.

Ötödik évfolyam.

Ötödik évfolyam.

SOMOGYI MÓR

t a n á r,

államilag képesített oklev. zenetanár, zongoraművész
igazgatása alatt álló magán**ZENE-CONSERVATORIUMAI**

IV., Károly-körút 2, I. em. (Kossuth Lajos-utca sarok).

VII., Erzsébet-körút 44, I. em.

Ének. (Dalének, operette, opera, oratorium.) Tanár: Somogyi B. Car. würtzburgi opera vagy első drámai primadonnaja.	Ének. Operette Tanár: Bokor József a népszínház kar-nagya.	Zongora. Somogyi-Mór tanár, zongoraművész. Palios Pál és Beniczky Gyra Irén.
Hegedű. Tanár: Jaulusz Béla a m. kir. operaház tagja. Altmann Leó hegedű művész	Szaválás. drámai előadás, monologok betanítása. Tanár: Jászai Mari a nemzeti színház nagy tragikája.	Festészet. Olaj- és vízfestés. Tanár: Mannheimer Gusztáv festőművész.

Czimbalom, zeneszerzés-tan, zene-esztétika, irodalom, történet, zenetörténelem, kerének, kamarazene és a többi vonós-, fuvó- és ütőhangszerekre való tanszakokkal, kitűnő szaktekintélyek oktatása mellett.

Növendékek felvételnek: naponta 9-1 óráig és 3-6 óráig az intézetek helyiségeiben, IV., Károly-körút 2. sz és VII., Erzsébet-körút 44. sz. — Beiratási díj 2 frt.

Tandij: zongorára, vonós-, és fuvó-hangszerekre havi 5 frt a felsőbb osztályokban havi 7 frt, énekekre havi 12 frt.

A közeledő nagyünnepek

ראש השנה ויום כפור

alkalmából alulirt ezég ajánlja

ima- és ájtatos könyveit,
machsor-okat (ünnepi imák)

magyar és német fordítással, egyszerű és a legdíszesebb kötésben.

Menyasszonyi imakönyvek bársony, plüs-, elefántesont-imitáció-, valódi elefántesont- és a legfinomabb borjúbőr-kötésben.

Talisz tiszta gyapjuból gyári áron, selyem-talisz (egyedül képviselősege a zürichi selyem-talisz-gyárnak a monarchia részére), arany- és ezüst-sujtások, új és használt Thora-tekeresek raktára.

Készít mindennemű

aranyhímzéseket templomberendezésre, ugymint: Thoraköpeny, paroches, chuppe (esketési baldachin) stb., a legelegánsabban és a legszolidabb kivitelben.

A legkiválóbb községek elismerő nyilatkozatai, ugymint: Debreczen, Temesvár, Abauj-Szántó, Mainz, Bács, Földvár stb. stb., betekintésre rendelkezésre állanak.

לחג הסוכות אתרוגים לולבים ודרסים

Legnagyobb héber kiadóüzet.

Schlesinger József

Budapest, VII., Király-utca 1. sz., a régi Löwy-féle helyiségben. Bécs, I., Seitenstettengasse 5. sz., a régi templom átellenében.

A BUDAPESTInagykereskedők és nagyiparosok társulata
és a

Pesti polgári kereskedelmi testület

részéről együttesen alapított és fentartott

BUDAPESTI**Kereskedelmi Akadémia**

1898/99. évi **negyvenkettedik évfolyamára** a beiratások az V., Alkotmány-utca 11. sz. a. levő iskolai épületben f. évi szeptember 1-től 5-ig, naponta a délelőtti órákban, tartatnak. A középiskolát végzettek **egyéves kereskedelmi szaktanfolyamára** a hallgatók ugyanott szeptember 6-tól 7-ig iratnak be. Az intézet szervezetét, fölvételi feltételeit, alapítványi és tandíjmentes helyeit, ösztöndíjait stb. tárgyazó tudósításokat kívánatra mindenkinek bérmentesen megküldi a

Budapesti Kereskedelmi Akadémia
igazgatósága

(V., Alkotmány-utca 11. sz.)

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

415.515,300 korona.

Biztosítási alap:

109.519,017 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyeresémi-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Sternberg és Társa BUDAPEST,

Király-utca 8. sz. alatt,

egy aranyhímzésű műtermet nyitott, melyben európa legjobb munkaerőit alkalmazta.

A magyar kereskedelmi muzeumban pompás munkáink láthatók.

Az 1885. országos kiállítás alkalmával az első díjjal: a nagy érmmel, és az 1896. évi kiállítás alkalmával a milleniumi kiállítási érmmel kiüntette.

Dús raktár ima- és héber tankönyvekben.

SZERFÖLÖTT OLCSÓ ÁRAK

a melyre ezen alkalommal annál inkább képesek vagyunk, mivel az »M. E. Löwi és fia«-féle cégnek imént fölhagyott üzletéből az árukészletet mi szereztük meg és így kaphatók

ראש השנה יום כפור

ünnepi imádsággönyvek magyar, német vagy héber német fordításban, egy vagy két kötetben 1 frttól 3 forintig — négy kötetben 1 frt 50 krtól 5 frtig. — kilencz di-zkötésben 2 frt 50 krtól 10 frtig. — **מליתים** valódi gyapjuból vagy selyemből 2 frttól 15 frtig — **ספרי תורה תפלין** új vagy régi **ספרים**. Alkalmi szónoklatok. — **Hittani és Imakönyvek**, ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak 5 frttól 10 forintig. — **שופרות** 3 frttól 8 forintig. — **Ujévi köszöntő szép alakban**. — Emléktáblák szer. elhunytaknak 10 évre 1 frttól 1 frt 50 krig. — **לוח תרנט** Minhagim német fordításban kaphatók. — Ismételésúrsítók tetemes árengedményben részesülnek.

Tisztelettel

STERNBERG és TÁRSA, Budapest, Király-utca 8.

Egyéves önkéntesek

legelegánsabban, legizlésesebben és olcsón felszereltetnek

Weiner és Grünbaum

csász. és kir. udvari szabóknál, portugál királyi udvari szabók. — II. Vilmos német császár udvari szállítói. — József Főherczeg udvari szállítói. — József Agost Főherczeg kamarai szállítói.

Budapest, IV., Váci-utca 27.

Sorozókötelesek

ingyen és bérmentve kapnak oly ár jegyzéket, mely az egyéves önkéntesi év elnyerésére vonatkozó magyar és német szövegü védtörvény cikkekkel, utasításokat és folyamodvány mintákat tartalmazza.

Mindennemű felvilágosítás

a legnagyobb készséggel adatik.

IFJ. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

BUDAPESTEN,

Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában

megjelent és kapható:

Halász N. Zsidó hittani katekizmus, fiiskolák számára. I. rész, kötve 36 kr., II. rész, kötve 30 kr., III. rész, kötve 42 kr., IV. rész, kötve 45 kr. — **Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák szám. I. rész, 3. kiadás, kötve 30 kr., II. rész, 3. kiadás, kötve 25 kr., III. rész, kötve 35 kr., IV. rész, kötve 35 kr. — **Zsengeri S. dr. Héber ABC és olvasókönyv**. Kötve 16 kr. — **Hittani hármaskönyv**, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulóknak számára. I. rész. Népiszkolák számára. Palaestina térképével és földrajzi vázlatával, kötve 30 kr. II. rész. Polgári és középiskolák számára, kötve 50 kr. — **Barmiczva oktatás**. Izr. tanítók és tanulók számára, kötve 60 kr. — **Irálytan**, alsófoku ipariskolák számára, kötve 40 kr. (Ált. enged. 13450—90. sz. alatt.) — **Barna J. Népiszkolai földrajz**. I. rész, a IV. oszt. szám., 2. jav. kiad., kttve 20 kr., II. rész, az V. oszt. sz., 2. jav. kiad., kttve 20 kr., III. rész, a VI. oszt. sz. 2. jav. kiad., kttve 20 kr. — **Magyarország története** Az újabb miniszteri tanterv alapján népisk. haszn. 6. kiadás, kötve 30 kr.* (Enged. 21452. sz.) — **Erdős M. Elemi természetrajz** népisk. szám. 75 képpel, kötve 40 kr.* — **Füredi Ignác. Számítási példatár**, népisk. szám., magyarázó jegyzetekkel és megoldásokkal, a II. oszt. szám., **Korona értékre átdolgozva**. 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a III. oszt. szám., 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a IV. oszt. szám., 5. jav. kiad., kttve 20 kr., (Enged. 2632—95. sz. a.), az V. és VI. oszt. szám., 2. kiad., kötve 32 kr.* — **Gáspár Ignác. Első oktatás a földrajzban**. A négy oszt. elemi isk. III. és IV. oszt. szám., 12. jav. kiad., 62 képpel, kötve 32 kr.* (Enged. 17358—88. sz. a.) — **Elemi földrajz**. I. rész., a népisk. III. és IV. oszt. szám., számos képpel, kötve 24 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — **Elemi földrajz**. II. rész., a népisk. V. és VI. oszt. szám., 64 képpel, kötve 32 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — **Rut kay Sándor. Egészségi és erkölcsi szabályok**. X. kiadás, 6 kr. (Enged. 12052—888. sz. a.) — **Udvardy Gyula. Magyarok története. életrajzi irányban**. A népisk. középoszt. szám., a miniszteri tanterv szerint, kötve 30 kr. — **Velösy Lipót. Földrajzi eredménytár** az elemi isk. III. osztály számára, kötve 15 kr. — **Wehler Gyula József. 200 iskolai ének**, elméleti útmutatással népiskolák használatára, I. füzet, I. és II. oszt. szám., 25 kr., II. füzet III. és IV. oszt. szám., 35 kr., III. füzet, V. és VI. oszt. szám., 50 kr. (Enged. 3597—94. sz. a.) Szövegkönyv hozzá I. füz. 10 kr. II. füz. 15 kr. III. füz. 20 kr. — **Ahn Ferencz dr. Gyakorlati német nyelvtan**, az eredeti után írta **Nagy Lajos**. I. és II. rész. ára kötve à 40 kr. Mindkét rész egybekötve 8) kr. — **Ploetz K. dr. Elemi francia nyelvtan**. I. rész, kötve 44 kr., II. rész, kötve 44 kr. Mindkét rész egybekötve 80 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — **Syllabaire français. Elemi francia nyelvtan**. Leányok számára, I. rész. Átdolgozta **Nagy Lajos**, kötve 5) kr. — **Conjugaison française**. Leányok számára, II. rész, kötve, 80 kr. (Enged. 17358—88. szám. alatt)

Ezen jeles tankönyvek bevezetésük esetén és közvetlen nálam eszközölt megrendelésük alkalmával mindazon kedvezményeket nyújtom, melyeket más kiadók ajánlanak föl és ingyenné példányokat szegény tanulók számára bocsátok rendelkezésre megfelelő számban.

Mutatványpéldányokkal szívesen szolgálom ingyen és bérmentve.

Az itt elősoroltakon kívül valamennyi iskolakönyv általam beszerezhető. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítek.

Böngérfi János, tanár, elemi iskolai vezérkönyvei:

Vezérk., a magyar fogalmazás tanításában . . . . . 60 kr.
> a történet tanításban . . . . . 60 >
> a földrajz tanításban . . . . . 50 >

A *-gal megjelölt könyveknek minden eladott példánya után az »Eötvös alap«-nak egy—egy krajczár adatik.

היימליך אדאלף

גראבשטיינלאגער בודאפעשט קערעפעשער שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sarkőraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesíteniük kell.

Olesó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a czég jó hírneve.

!!! Olesó szolid kiszolgálás !!!

Könyv- és vallásszertartási czikkek kereskedő

GEYER OSIÁS

Budapest, Király-utcza 20. szám,

ismert szolid czég ajánlja dús raktárát

ראש השנה és יום כפור re.

חזון ünnepi imakönyvek, Füredi magyar fordításával, 9 díszvásznon kötésben 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig. — **Stern-féle** német fordítással, 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig.

Talesz imakönyvek, valódi gypjú- vagy selyemből, 3—12 frtig. — **Taleszre** való arany- vagy ezüst bordura 50 kr.-tól 6 frtig.

אידיש imakönyvek, magyar és német fordítással, bársony-, plüss-, bőr- v. csontulánzat, díszkötésben 1—10 frtig.

תורה ספרים, újonnan készült 120—250 frtig.

תורה ספרים, újonnan készült 120—250 frtig. Tórákat, ódonon 60—100 frtig.

רב és **קאנטורי** sapkák, selyem- vagy bársonyból 3—6 frtig. — **Pozsonyi** forma, rabbi kis bársony sapkák 50—80 kr.-ig.

תפילין Uj évi kürt, kitűnő hanggal 3—6 frtig, csakis vallásos munkástól, készen 1.20—3 frtig.

Talesz zacskók, arany himzéssel 3—10 frtig. — **Tórára** való köpenyeg 10—60 frtig. — **Szentládához** való függőnyt készít a legszebb arany himzéssel, a legjutányosabb áron.

Emléktáblák, 50 évre kiszámítva 1 frttől 1.50-ig.

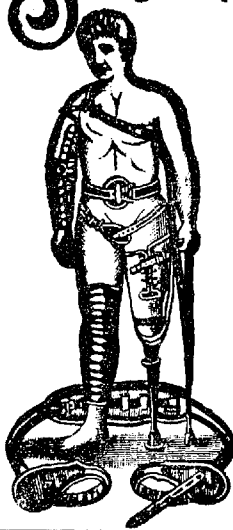
Korszaki magyar és német prédikációk és iskolakönyvek.

Postai megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Harminczöt esztendeje,

hogy **cedra (eszróg)** eladásával foglalkozom. Többször termelő helyére is elmentem. A cedra minőségének megismeréseért alig fáradozott valaki annyit és oly hosszú időn át Magyarországon, mint én. Örömmre szolgál tapasztalni, hogy. működésemet ismerve, Magyarország határain tulról is a legorthodoxabb hitközségekből megkeresnek megrendelésekkel. Most, hogy ismét utnak indulok a cedra és palma **לורב** és **אתרוג** beszerzése végett, nem reklámsinálás tekintetéből — mert erre már szükségem nincs — hanem azért tudatom elutazásomat, hogy számos vevőimet felkérjem, sziveskedjenek ideje korán szükségleteiket cedra- és pálmában velem tudatni, hogy az igényeiknek eleget tehessek.

Nyiregyháza, 1898. augusztus hóhan.

*Hartstein Ignác.***Specialista**
sérvkötőkbenCs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893.
arany érem és díszokmányival.**KELETI-FÉLE**
s é r v k ö t őa legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 „Gyáramban készülnek ezenkívül:
mütábak, mükezek, müleges füzök, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi görcsér harisnyák sth.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.kötészész és orvos-szobészli műszerész
BUDAPESTEN.Füzlet: IV., Koronaherczeg-utcza 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utcza 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a **Magyar királyi Szab. Osztálysorsjáték** VI. osztály huzása (II. sorsjáték) f. é. szeptember hó 14-től október hó 13-ig lesz és pedig a következő napokon:

Szeptember 14, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 27, 28, 29, 30. Október 3, 4, 6, 7, 10, 11, 13.

A huzások mindig délelőtt 9 órakor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közejegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a fővárosi vigadó termében. A sorsjegyeknek a VI-dik osztályra való megújítása tervezetszerűen minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt 1898. szeptember hó 7-ik eszközöndő.

Budapest, 1898. szeptember hó 4-én.

Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.*Lónyay.**Hazay.*

Irányelvek a biblia és zsidó történet tanításánál.

Főolvasata a székesfehérvári aug. 23-ikán lefolyt második rabbi-gyűlésen: dr. Steiner Jakab, székesfehérvári főrabbi.

Mélyen t. Kartársak!

Egyesületünk egyik legfőbb és legszentebb célja, a hitoktatást minél eredményesebbé tenni, mert tudjuk, hogy egyedül ettől függ a zsidóság jövője. A hitoktatás van hivatva szilárd önértéket teremteni, a vallásosság föltételeit a serdülő nemzedékben megadni és ezzel együtt meleg érdeklődést kelteni a felekezeti ügyek iránt. Különös gondot kell pedig fordítanunk a tanítás mikéntjére annál inkább, mivel a tantárgyak száma és a végzendő anyaghoz képest igen csekélynek kell találnunk a törvényesen kiszabott heti két órát. Előadásom tárgyául a zsidó történet tanításánál követendő irányelveket választottam és ha szerény észrevételeim egy alapos eszmecsere fognak alkalmat szolgálni, célomat teljesen elértem.

* * *

T. kartársak! Ha végig nézünk több ezeréves történetünkön, mely a bibliában kezdődik egészen a mult század végéig: azt fogjuk találni, hogy az mindig vallás, vallásosság körül forog és ép ezért nem helyeselhető annak a bevett szokás szerint ilyen elnevezése: A zsidók története és irodalma. A zsidó nép a vallásnak klasszikus népe és ezt minden alkalommal kifejezésre is kell juttatni. A zsidó népet nem lehet és nem szabad vallásától elválasztani, ép oly kevéssé a bibliai kor után, mint annak előtte. Valamint a bibliai időben Izrael mint Isten népe szerepel, ugy a diasporában is sorsa a legszorosabban vallásával van összeforrtva és mindenkor története csak folytatása a szent földön valónak. Nem szabad tehát a bibliai kort a későbbiekől teljesen elkülöníteni avval, hogy az egyik Izrael, a másik pedig a zsidók története.

Hanem, mint említém, az egészet egységesen a zsidó vallás és vallásosság történetének kell tekintenünk. Ezen elnevezés ellen csak az szólhatna, hogy történetünkben helyet kell, hogy találjon népünk szereplése a világi tudományokban és oly tereken, melyek a vallással összefüggésben nincsenek. Erre való tekintettel leghelyesebbnek látszik történetünket így nevezni: A zsidó nép és vallásának története.

Azt hiszem, mindenki átlátja, hogy itt nem pusztán történetünk forog kérdésben, hanem mi sokkal fontosabb: hogy a czimnek meg is feleljen az irány, melyben történelmünket tanítsuk.

A történelem, kiváltképen mint hitoktatási tárgy, első sorban nem arra van hivatva, hogy beigazolja Izrael szellemi képességeit, a mint ezekről az általa teremtett irodalom tanuskodik, hanem, hogy beigazolja azt, amit tettünk és mit szenvedtünk a vallásért és mint fejlődött ez ősidőktől fogva.

Ha ezen szempontot elfogadjuk és belőle tekintjük egész multunkat, akkor ezt a következő korokra oszthatjuk föl:

1. Az isteni megnyilatkozásnak és prófétai oktatások kora. (Mózesről Malachi-ig.)

2. A nép magába szállásának és a tóra-ismeretek terjedésének és érvényesülésének kora. (Ezra és Nechemiától az állam bukásáig.)

3. A hagyomány írásba foglalása, fejlesztése és az életbe való egyöntetű átültetése a tanítók, amorák, szaboreusok és gáonok által. (70—1000.)

4. A talmudi irodalom magyarázása, anyagának rendszeres földolgozása és a hittanok összeegyeztetése a

bölcs étellel. A tudományok föléledése és a héber költészet fölvirágzása. Sz szenvedések szaporodása. (1000—1492.)

5. Vitatkozó módszer a talmud tanulmányozásában és a szabad gondolkodás terjedése. (1500—1750.)

6. A zsidóság nagy része megszűnik tisztán felekezeti életet élni és az európai keresztény társadalomba lép.

Ezzel az általános irány meg lévén jelölve, melyet a zsidó történet tanításában kövessünk, attérek az egyes korszakokra. A tapasztalt hitoktató tudja, minő nehézségekkel jár a bibliai történet tanítása a középiskolában. Ismeretesek a kísérletek, melyek e tekintetben kiváló szakemberek által tétettek, de melyek a gyakorlatban rendesen teljesen ki nem elégítenek. Nem adhatjuk egyszerű fordítását a biblia eredetijének, de meg van a törekvés, hogy a tanulónak tiszta és hű képet nyújtsunk a bibliáról. Legnagyobb a nehézség a prófétai és költői könyvek földolgozásánál. Mert a pusztá szemelvények olvasása, nem hagy nyomot a tanuló lelkében és a könyv nélkül való betanulás sem mutatkozik czélszerűnek. Egy másik főkérdés pedig az: Hogyan tegyük a bibliai történetet minél érdekesebbé?

Nézetünk szerint a fősúly a bibliai tanok és események fejtegetésére fektetendő, a mivel nem azt akarom mondani, hogy a tanításnál a szónoklás hibájába esünk. Ki kell fejtenünk ama magasabb eszméket, melyek hordozói és mozgatói az eseményeknek. E mellett az anyag teljes kimerítésére törekedünk és egyes részek mellőzésére csak akkor hajoljunk, ha az elkerülhetetlennek mutatkozik.

Csak ha a biblia tartalmát lehető teljességében tanítjuk és okfejtő magyarázattal kíséjük az eseményeket, fogjuk el érni azt, hogy a tanuló hű képet fog nyerni a bibliáról és iránta való érdeklődése is maradandóan föl lesz keltve.

Legkönnyebb lesz földadatunk a Tóra tartalmának tanításánál. Itt fogjuk a tanulót megismertetni vallásunk és felekezetünknek az egész emberiséget felölélő rendeltetésével, a melyhez hasonlóra a többi népeknél sehol nem akadunk az ókorban. Így például a világteremtés kapcsán utalni fogunk a zsidó Isten-eszmére és a testvériség tanára a nemzetek közt. Ábrahám történetével kapcsolatban pedig ki fogjuk fejteni Izrael kiválasztottságát, hogy neki kezdettől fogva papi hivatás jutott az emberiségben és hogy neki ennél fogva több és nagyobb kötelességei vannak a többi népeknél. Ezzel csak látszólag állanak ellentétben a botlások, melyek Izraelnél is gyakran előfordultak, mert ezek csak muló természetűek voltak és a nép fejlődésével egyre ritkábbak lettek.

Általában szükséges lesz, a mennyire lehetséges, a bibliai történetet a könyvek szerint tanítani, a melyek egy-egy korszakot képviselnek és ezeket megfelelően bevezetesképen jellemezni.

Az anyag fölosztása a biblia szerint különösen azért mutatkozik ajánlatosnak, hogy a tanulónak ezzel is tisztább fogalma legyen a bibliáról. A mi pedig az ugynevezett későbbi prófétákat és a hagiografák közt a költői könyveket illeti, helyesnek tartanám, ha a biblia-történethez egy külön fejezet fűződne a prófétizmusról, a próféták által hirdetett tanok és eszmékről és a bibliai költészetéről. A szemelvények egymagukban, mint már említém, célhoz nem vezetnek. A bibliai idő után következő első korszakot mint átmenetet kell feltüntetnünk a későbbi történethez. Az első templom elpusztulásakor még Izrael nem volt elkészülve arra, hogy megkezdje vándorutját az egész föld kerekéségén. Csak az erre következő 600 évben íródott a törvény Izrael szívébe és

lelkébe és fennállása azóta örök időkre biztosítva lett. Ezen korszaknak egy másik fényes eredménye, a zsidó szellem győzelme a görög felett, ugy Palesztinában mint Egyiptomban és ennek folytán a kereszténység keletkezése. Ez utóbbinak tanítását az iskolában nem csak megengedhetőnek, de szükségesnek is tartom. A tanuló tisztában legyen, minő összefüggésben van a kereszténység vallásunkkal és győzessék meg arról, hogy saját vallásunk szeretete nem jár a mások elleni gyűlölettel.

Nem kevésbé fontos, hogy az ugyanezen korszakba eső makkabeusok uralmát kellőleg megvilágítsuk és a tanításban arra utaljunk, hogy ez már alapjában véve ellenkezett a régi zsidó szellemmel, mely sohasem engedte, hogy a papi és királyi méltóság egy személyben legyen egyesítve, a mint az tényleg károsnak is bizonyult. A hellenisták tulkapásaival szemben pedig utalni fogunk Philo és Jozefus példájára, a kiket görög tudásuk nem tántorított el a vallás iránti hűségüktől, a mint minden időben korunk nagyjai tudományozomjuk kielégítését megegyeztetni tudták vallásosságukkal.

Ezen korszakról szólva, még csak azt kívánom megjegyezni, hogy szükségesnek tartom az alexandriai irodalom, nevezetesen pedig az aprokrif könyvek jellemzését és ismertetését. Tankönyveinkben ezekről vajmi keveset találunk.

Ha a tanításban eddig jutottunk, jó lesz visszajelentést vetnünk a zsidó történet eddigi menetére, hogy a tanuló átlássa, miként a legváltozatosabb körülmények közt, mialatt veszendőbe ment a szabadság, fölvirult a vallás, jelül annak, hogy benne Isten szelleme működik.

A harmadik korszak, mely fölosztásunk szerint a templom elpusztulásától a gáonatus megszűntéig terjed, a tanításban a legfőbb nehézséget okozza. Le kell mondanunk arról, hogy a tanulóknak tiszta képet nyujtsunk, a talmud mivoltáról és mégis mindent el kell követnünk, hogy a tanaiták, ámorák és gáonok tevékenységét a kellő világosságba helyezzük. Ezen cél nem fogjuk elérni azzal, hogy, a mint tankönyveinkben tartjuk, a kiválóbb egyeniségekre szorítkozunk és azokról is csak néhány szóban beszélünk.

A tanaiták, ámorák korát illetve ajánlom a tárgyalást nemzedékek szerint, a melylyel már a zsidó krónikai munkákban találkozunk. Ily módon, tapasztalatra hivatkozhatom, a tanuló az anyagot könnyebben megtartja emlékezetében és az előadás is érdekessé válhatik. A talmud tartalmának ismertetésénél okvetlenül szükséges kifejteni, mi a halacha és agadá és ennek megfelelően a különbséget a halachikus és agadikus midrás közt.

Ugy szintén nem mellőzhető a lényeges különbségre való rámutatás, mely a tudományos exegézis és a talmudi hermaneutika közt létezik, azzal kapcsolatban, hogy miként kellekezett az utóbbi, hogy t. i. a trádíció megszilárdítására szolgált a szaduceusokkal szemben.

Ezeket fogjuk a talmudról általában mondani és ezután áttérhetünk a talmudi hitfelekre és erkölcsanokra, a hogyan azok Weisz J. H. ismeretes nagy munkájában (III. rész) össze vannak állítva. Végül nem fogjuk elmulasztani annak kiemelését sem, hogy a talmud volt az, mely évszázadokon át az elméket élesítette és megmentette a zsidóságot a szellemi tespedéstől és képessé tette, hogy más tudományokban is kiváló haladást mutathassanak föl. De nem fogunk visszariadni attól sem, hogy rá mutassunk arra, miszerint a talmud keletkezése korának nyomait hordozza magán és sok olyant is tartalmaz, a mit mi szentnek elfogadni nem tartozunk.

(Vége következik.)

A fővárosi zsidók foglalkozása.

Évek óta gyűjtöttem a zsidóság statisztikai adatait. Sok érdekes adatra bukkantam már, és sok ismeretlen körülményre találtam felvilágosító számcsoportokat. Csak két fontos adatra nézve nem tudtam még eddig tájékoztatást szerezni. És pedig a zsidóság *foglalkozási* statisztikájára, és a zsidó *morálstatisztikára*. Ez az utóbbi a legfontosabb és én nagyon csodálom, hogy par excellence zsidó irodalmi és kulturális társaságaink nem gondoltak még arra, hogy összegyűjtessenek a szerteszét meglevő adatok és kritikai feldolgozásban nyilvánosságra hozassanak. A zsidó morálstatisztika, a mennyire legalább alkalmam volt annak egyes frappans tételeit vizsgálódásaim közepette megismerni, valóságos természetrajza a zsidó hit- és erkölcséletnek. A kép, a melyet vele nyerhetünk, oly értékes, hogy megszerzésével nem sokat késlekedhetünk.

A *foglalkozási* statisztika édes testvére — a zsidók speczialis céljait tekintve — a morálstatisztikának. Megismerni a kereső zsidó lakosság széttagolásának számszerű és perczentuális széttagolását a keresetek minden képzelhető ágai szerint elosztva, époly fontos, mint a zsidó ethikán felépült erkölcsi élet megnyilvánulásait venni a statisztika szempontjából bírálat alá. Legnagyobb örömmre olyan munka birtokába jutottam most, a mely a foglalkozási statisztikára nézve végre-valahára ad valami felvilágosítást. Ez a fővárosi statisztikai hivatal legutóbbi közleménye: A népleírás és népszámlálás eredményei a fővárosban 1891-ben. Szerzője dr. *Kőrösy József*, a hivatal tudós igazgatója.

A nélkül, hogy a magam részéről egyelőre kommentárokba bocsátkoznám, közlöm magát a nyers anyagot, miként azt a számok rengeteg csoportjaiból kiválaszthattam. Talán lesznek, a kik megjegyzéseket fognak hozzá fűzni.

A *főfoglalkozások* szerint a négy fő felekezet a következőként oszlik meg.

	Tizezer—tizezer			
	katholikus	evang. lakos közül	helvét foglalkozik	zsidó
Östermeléssel .	68	41	110	16
Iparral	1744	2043	1695	1652
Közlekedéssel .	269	276	481	164
Kereskedelem .	204	346	212	1311
Testi	2780	2376	2813	993
Szellemi	344	487	510	311
Egyéb	224	176	253	55
Foglalk. nélkül	4377	4255	3926	5498*

Az östermeléssel az izraeliták alig foglalkoznak, az ipar terén a negyedik helyen állanak, nem a legrosszabb arányszámmal; föltűnő csekély részük van a közlekedésnél, míg ellenben a kereskedelemben abszolút többségben vannak. Százalékszámuk 4—5-ször akkora, mint a többi hitvallásé. Ellenben testi szolgálatot aránylag nagyon ritkán teljesítenek t. i. 10.000 lélekre csak 993 jut, míg a protestánsoknál ugyanannyira 2376. Azoknak, a kiket illet, figyelmebe ajánlom azt a kis arányszámot, a mely a zsidókat a szellemi foglalkozások terén megilleti. E tekintetben azonban figyelembe kell venni, hogy Budapes-

* Az arány a foglalkozás nélküliek csoportjában azért oly kedvezőtlen a zsidókra nézve, mert a gyermekeket és nőket a zsidó családfő nem igen foglalkoztatja, amit más felekezetűeknél nem így találunk.

ten sok, föltűnően sok a szegény zsidó és ezeknek száma rontja a többiek arányát.

A négy híválláshoz tartozó férfiak által *előszere-ttel választott foglalkozási ágakra* vonatkozólag a következő érdekes adatok tűnnek ki:

Israeliták főleg a következő ágakkal foglalkoznak:

	E l l e n b e n			
	10.000 izrael. közül	katholikusnál	ágostainál	reformnál
Férfiszabók	399	177	196	166
Női szabók	26	7	10	7
Ékszerészek	97	16	15	2
Bádogosok	94	44	31	35
Nyomdai ipar	158	84	75	74
Műipar	108	41	61	23
Kárpitosok	28	30	12	70
Gabonakeresk.	154	5	11	4
Rőfős »	214	12	21	10
Rövidáru »	108	9	63	4
Ügynökök	333	28	94	42
Hitelügy	220	42	24	59
Házalók	102	10	21	4
Napszámosok	544	1781	1355	1397
Hordárok	100	11	9	17
Hivatalnokok	15	34	26	38
Ügyvédek	115	26	53	68
Orvosok	103	34	76	78

Melyik foglalkozási ágat űzi a legkevesebb izraelita? Ez is érdekes kérdés. De itt is figyelembe ajánlom, hogy a zsidók szabad pályaválasztását sok ideig fönnálló törvényes tilalmak, nem kevésbé társadalmi állapotainkban gyökeredző akadályok is gátolták.

A következő foglalkozási ágakban zsidók ugyszólván elő sem fordulnak:

Kertészet	568	közül	csak 5
Szőlészet	130	»	» 1
Majorosság	1008	»	» 6
Csizmadia	449	»	» 2
Mosás	2151	»	» 7
Kövezés	240	»	egy sem
Cserepezés	289	»	csak 3
Hajógyár	973	»	egy sem
Kéményseprő	180	»	csak 1

Nagyobb arányszám szerint így oszlanak meg a felekezetek:

Ostermelést $\frac{2}{3}$ részben katolikusok űznek; a közlekedésügygyel foglalkozók $\frac{2}{3}$ -a szintén katolikus. Az *iparosok* 70% katolikus, de már 20% zsidó. A *kereskedelem* 61%-a a zsidók kezében van, *személyes szolgálattal* tulnyomólag (73%) a katolikusok foglalkoznak.

A kereskedelmi ágakon kívül a legerősebben vannak képviselve a zsidók a következő ágakban: Kávémérés, pálinkaégetés és mérés, divatárusnők, gombkötők, ékszerészek, aranyművesek, bádogosok, nyomdászok, fényképészek, óráskok, szappanosok, hordárok, ügyvédek és orvosok stb.

Ime, ezek a száraz adatok. Sok bennök a tanulság.

Soress László.

A pesti régi zsidó temetőben.

Verőfényes szép őszi nap,
A táj oly méla, hallgatag.
Aranyos színű napsugár
Vén sírok közt mosolygva jár.

Mohos, tört sírkövek között
A fü deresbe öltözött,
S bár a nap fényt szór szerteszét,
Érezzük a halál kezét.

A szomorú hantok alatt
Egy ürge gyík félön szalad,
S a temető falába' nő
Egy eltévedt vadrózsa tő.

Ti csendes álmodók alatt:
Boruljon rátok enyhe hant.
Lebegjen tiszta kegyelet
A porladó hamvak felett!

Hiszen a meddig éltetek,
Csalódás, gúny volt részetek,
Egy élten át öröm kevés,
Csak üldözés, csak szenvedés.

Szűk utcasor, sötét lakás,
Belül nyomor és semmi más.
A »sárga folt« volt rajtatok
S panaszra nem nyílt ajkatok.

Sok évenig éltetek: át
Küzdöttetek, reméltetek.
De egy fénysugár biztatott:
Majd jobb világ lesz túl, amott . .

Miről ti csak álmodtatok,
Valóra vált: im egy a jog!
Az unoka immár szabad,
Az üldözés rég megszakadt.

Szabad, mi féltett s drága volt,
A hátunkon nincs sárga folt,
S papok tanítják szerteszét
Az isteni, a szent igét.

Mi néktek csak álom vala:
Szabad-e hon minden fia,
De a mi kincsnél többet ért,
Az véletek pihenni tért.

Munkálkodunk és nincs remény,
Mely intene, mint enyhe fény,
Bolyongunk búsan, céltalan,
A hitnek vége, vége van!

A sír nektek nem rém vala
S boldog volt, a ki meghala
S nekünk a halál semmi más:
Megsemmisülés, elmulás.

*Egy rém, mely folyton ott lebeg
Sötét árnyként lelkünk felett
Fényes napon meg éjjelen,
Fenyegetőve megjelen.*

*Ah, boldogabbak voltatok
Bár lánczra verve volt a jog,
Mint unokátok mostan itt,
Kiből kihalt a hit, a hit...*

*Már alkonyul. Hűs szél sítit,
Megrázza a fák galyait!
Sirok közt bolygok egyedül,
S szememből könnyem egyre dül.*

Feleki Sándor.

Zsidó iskolák.

VIII.

Debreczen.

A debreczeni iskolának nem valami szerencsés éve volt az elmúlt. Szeptember elején a növendékeknek 50 60%-a alig volt még beírva, mert a diplomavetési ünnepre készültek, azután pedig a nagy ünnepek, majd meg különféle betegségek zavarták az iskolai munkát, melyek az iskolának 6 leány-növendékét el is ragadták.

A debreczeni felekezeti népiskola különben igen népes volt, nem kevesebb mint 573 növendéket irattak be (tavaly csak 529 volt). Az értesítő ezenfölül nagyon helyesen kimutatja azt is, hány zsidó tanköteles járt más iskolába és hány egyáltalán nem járt iskolába. Ez utóbbiak száma sajnos nagy — 127. Az 573 beírt növendék közül levizsgázott eredménytel 455, 14-et javító vizsgára és 66-ot osztályismétlésre utasítottak, ami a fent érintett zavaró körülményekben nyeri indokolását.

Iskolai ünnepélyeket tartottak márczius 15-ikén, jun. 8-ikán és nov. 22-ikén (gyermekek fölruházása).

Az iskola kiadásai 11,340 forinttal vannak előírva, amely összegből 2300 frt az iskolaépületet terhelő tőkekamat. A város az iskola subventióját 1500 frtról 2000 frtra emelte föl.

Jótékonytárgyat a debreczeni iskola szegény növendékeivel bőven gyakoroltak. A nőegyesület több egyesület és egyesek támogatásával a télen naponta 60—65 szegény tanulót látott el ingyen ebéddel az iskola udvarán berendezett helyiségben. Egy asztaltársaság, melynek Wolafka vál. püspök az elnöke, 10 szegény iskolás fiút és gyűjtések alapján még 63 tanulót láttak el téliruhával. A növendékek 30%-a ezenkívül teljes és 30%-a részleges tandíjmentességet élvezett.

Az iskolai berendezések általában szépek és elég gazdagok. Hat osztályban 432 tanuló részére új padok vannak, melyek közel 2000 frtba kerültek.

A tantervről, a hittanításról nem számol el az értesítő, a hitoktatásra pedig éppenséggel nem terjeszkedik ki, holott két értekezéssel közlésére is akadt tere. Az egyiket Simonovits Dezső írta, a másikat az érdekesebbet »a pedagógia a talmudban« czimen Smilovits Mihály.

Iskolaszék. Elnök: Popper Mór dr. Tagok: Krausz Vilmos főrabbi iskola-felügyelő, Bakonyi Samu dr., Balázs

Bertalan dr., Deutsch Adolf, Darvas Izidor pénztáros, Fürst Ödön ellenőr, Hochfelder Jakab, Katz Jakab iskola-gondnok, Kohn Adolf, Kuti Zsigmond leányiskolai igazgató, Popper Alajos dr., Róth József a tanítótestület képviselője, Reichmann Ármin hitközségi elnök, Steinberger Gyula, Simonovits Dezső finiskolai igazgató és jegyző.

Tanító testület: Kuti Zsigmond igazgató, Simonovits Dezső igazgató, Kuti Zsigmondné, Kohut Mór, Löwinger Farkas Fanny, Lippe József, Róth József, Simonovits Dezsőné, Smilovits Mihály, Friedwald Dávid.

IX.

N y i t r a.

Röviden, világosan szólni el a nyitrai hitközség felekezeti iskolája m. évi működéséről. A tanulók száma 451 volt (234 fiú és 217 leány.) Ezek közül egész tandíjat csak 80 fizetett, teljes tandíjmentességet pedig 85 élvezett. Az értesítő fölpanaszolja, hogy a szegényebb szülők a melegebb idők beálltával gyermekeiket elvonják a tanítás elől. A vallásos élet fejlesztése céljából a melegebb hónapokban minden szombatn reggel ifjusági istentiszteletet tartottak, az ünnepnapok előtt elmagyarázták a növendékeknek az ünnepek jelentőségét, chanuka estéjén pedig ünnepi istentisztelet tartottak.

Hazafias ünnepélyeket tartottak decz. 27-ikén, a magyar zsidóság emancipációjának 30 éves fordulója alkalmából, április 20-ikán a 48-as törvények szentesítésének 50 éves fordulójakor és június 8-ikán.

A jótékonytárgyat, mit az iskola növendékei a tandíj-kedvezményeken kívül élveztek, a következőkből állott: A szegény tanulók ingyen kaptak tankönyveket és tanzsereket. A ruházási-egyesület 44 fiút, a nőegyesület 29 leányt látott el téli ruhával, míg népkonyhájában 45 tanulóknak adott naponta ingyen ebédet.

Az intézet a jövő tanévben már átköltözik az új iskolaépületbe, a mely modern és szemrevaló szép alkotás létesítése körül Engel József hitközségi elnök és Munels Lajos dr. fáradoztak. Az iskola évi szükséglete 7420 frt volt. Ebből a tanítók fizetése 5580 frt. A hitközség az iskola fentartásához 1800 frttal, a város 2000 frttal járult.

Az értesítő részletesen közli az egész hittani anyagot, de a hitoktatásról számot nem ad, holott Nyitra sok a tanítvány.

A hitközségi iskolaszék tagjai a következők: Elnök: Munels Lajos dr., városi főorvos. Tiszteletbeli elnök: Löwinger Mór dr. Alelnök: Boxhorn Vilmos. Pénztáros: Faith Zsigmond. Ellenőr: Morton József. Gondnok: id. Krausz Vilmos. Jegyző: Stark Samu, ig.-tanító. Iskolaszéki tagok: Bienstock Ignác dr., Brenner Henrik, Dirnfeld Izrael, Katz Mózes, ker. főrabbi, Klein Lipót, Kohn Miksa, Richter Samu, Ungar Samu dr., Vajda Emil dr. és Verő Arthur.

A kézimunkák tanításának felügyeletére megválasztott nőbizottság tagjai: özv. dr. Deutsch Samuné, Fischhof Józsefné, Frischer Lipótné, Kohn Manóné, Kohn Miksané, Morton Józsefné, dr. Munels Lajosné és Ungar Samuné dr. urnók.

A tanítás munkáját a következők végezték: Stark Samu, igazgató, Brenner Henrik, Erdélyi Lipót, Fischer Ignác, Fürst Győző, König Izidor, Menger Ignác, Schwarz Gyula, Weiszné Rauscher Berta.

